

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı

TÜRKİYE'DE VEREM SAVAŞI 2010 RAPORU

Ankara, 2010

EDİTÖR

Yrd. Doç. Dr. Hamza BOZKURT

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Uzm. Dr. Mustafa H. TÜRKKANI

Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU

Dr. Ülgen GÜLLÜ

Uzm. Dr. Ayşegül YILDIRIM

Funda BAYKAL

Doç. Dr. Şeref ÖZKARA

TEŐEKKÜR

Bu verilerin oluŐması, toplanması ve raporlandırılması aŐamalarında emeği bulunan; Verem Savaşı Dispanseri alıŐanlarına, Verem Savaşı İl Koordinatörlerine, İl Sağlık Müdürlüklerine, Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı çalıŐanlarına ve diğer emeği geçenlere teŐekkür ederiz.

ÖNSÖZ

Tüberküloz, insanlık tarihi kadar eski bir hastalık olmasına rağmen hala tüm dünyada bir halk sağlığı sorunu olarak önemini korumaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) raporlarına göre dünya nüfusunun 1/3'ü tüberküloz hastası olmaksızın tüberküloz basilini almış durumdadır. Başarıyla uyguladığımız "Türkiye Sağlıkta Dönüşüm Programı" kapsamında Bakanlığımız ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içerisinde tüberküloz kontrol hizmetlerini sürdürmektedir.

DSÖ'nün tüberküloz kontrol programlarındaki hedefi "balgamında basil olan yeni tüberküloz vakalarının en az % 70'ine ulaşmak, ulaşılan bu vakaların % 85'ini başarıyla tedavi etmektir". Türkiye ilk defa 2005 yılında beklenen vakaların % 82'sini bulup bunların % 89'unu tedavi ederek bu hedefe ulaşmış ve aşmıştır. "2009 Küresel Tüberküloz Kontrol Raporu"nda ise Türkiye'nin 2008 yılında vaka bulma hızı % 81, tedavi başarısı % 91 olarak verilmiştir. Bu rapora göre Türkiye, DSÖ'nün hedefine ulaşabilen 36 ülkeden biridir.

Peki, bu hedefe nasıl ulaştık?

Bu hedefe ulaşmada geçerli bilimsel yöntem olarak 1994 yılından itibaren DSÖ tarafından Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi (DGTS) önerilmiştir. Türkiye, Doğrudan Gözetimli Tedavi (DGT) uygulamasına ancak "Sağlıkta Dönüşüm Programı" ile 2003 yılında başlamıştır. DGT tüberküloz hastalarının ilaçlarının tam tedavi sağlanıncaya kadar bizzat bir sağlık personeli veya yetkin bir başka kişi tarafından verilmesidir. 2009 yılında ülke genelinde tüberküloz hastalarının % 96,6'sının DGT altında tedavisine başlanmıştır.

DSÖ, tüberküloz kontrol programlarının başarı göstergesi olarak prevalansı esas almaktadır. "Bin Yıl Kalkınma Hedefleri"nden biri de, "tüberküloz prevalansını 2015 yılına kadar, 1990 yılına kıyasla yarıya düşürmektir". Türkiye 1990 yılında yüz binde 53 olan tüberküloz nokta prevalansını 2002 yılında maalesef ancak yüz binde 47'ye düşürülebildi. "Sağlıkta Dönüşüm Programı" kapsamında yaptığımız tüberküloz kontrol çalışmalarıyla 2005 yılında bu rakamı yüz binde 26'ya düşürdük ve Bin Yıl Kalkınma Hedefine ulaştık. 2006 yılında hedefi aştık. Diğer taraftan tüberküloz nokta prevalans düşüş hızı 1990-2002 arasındaki 12 yıllık dönemde Türkiye'de sadece % 11 iken DSÖ Avrupa Bölgesi'nde % 46 olmuştur. 2002-2006 arasındaki 4 yıllık kısa dönemde ise Türkiye'de bu düşüş % 53'e ulaşmışken DSÖ Avrupa Bölgesinde bu rakam % 14 olmuştur. "2009 Küresel Tüberküloz Kontrol Raporu"na göre Türkiye yakaladığı bu başarıyı 2007 ve 2008 yıllarında da sürdürmüştür.

Yukarıda zikredilen rakamlar "Sağlıkta Dönüşüm Programı" kapsamında yürüttüğümüz çalışmaların başarısının tüberküloz alanındaki tescilidir. Daha 2015 yılı gelmeden "Bin Yıl Kalkınma Hedefleri"ni ve "Tüberkülozu Durdurma Stratejisi Hedefleri"ni yakalamış durumdayız.

"Türkiye Sağlıkta Dönüşüm Programı" kapsamında büyük bir başarıyla yürüttüğümüz tüberküloz kontrol programında emeği geçen tüm sağlık çalışanlarını ve sivil toplum örgütlerini gönülden kutlar, başarılı çalışmalarının devamını dilerim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
KISALTMALAR.....	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ	IX
TABLolar DİZİNİ	X
DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ KÜRESEL TÜBERKÜLOZ KONTROLÜ 2009 RAPORUNDA TÜRKİYE VE AVRUPA BÖLGESİ	1
ÖZET	5
1. VEREM SAVAŞI DAİRESİ BAŞKANLIĞI'NIN 2009 YILI FAALİYETLERİ	7
1.1. Altyapı	9
1.1.1. Verem Savaşı Dispanserleri	9
1.1.2. Göğüs Hastalıkları Hastaneleri	11
1.1.3. Tüberküloz laboratuvarları.....	13
1.2. İnsan Kaynakları	13
1.3. Sürveyans	13
1.4. Toplantılar ve Eğitim Faaliyetleri	14
1.4.1. Uluslararası Toplantılar	14
1.4.2. DSÖ Ekibinin Türkiye Ziyareti	14
1.4.3. Danışma Kurulu Toplantıları	14
1.4.4. Eğitim Faaliyetleri	15
1.5. İkmal	15
1.6. Dispanserlerde Tanı Çalışmaları	16
1.7. Doğrudan Gözetimli Tedavi Uygulaması	17
1.8. Temaslı Muayenesi ve Koruyucu Tedavi Uygulaması	18
2. TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ	21
3. İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ	43
4. TEDAVİ SONUÇLARI	55
5. EKLER	71
Ek 1. Verilerin Toplanması ve Analizi	73
Ek 2. Tanımlar ve Veri Standartları	78
6. KAYNAKLAR	81

KISALTMALAR

AC	Akciğer
AD	Akciğer Dışı
ARB	Aside Rezistan Basil
CISID	Computerized Information System for Infectious Diseases (Bulaşıcı Hastalıklar İçin Bilgisayarlı Bilgi Sistemi)
ÇİD-TB	Çok İlaça Dirençli Tüberküloz
DGT	Doğrudan Gözetimli Tedavi
DGTS	Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
ECDC	European Centre for Disease Prevention and Control (Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi)
EuroTB	Avrupa Tüberküloz Sürveyansı
GİS	Gastrointestinal Sistem
GÜS	Genitoüriner sistem
İDT	İlaç Duyarlılık Testi
LAP	Lenfadenopati
MSS	Merkezi Sinir Sistemi
TB	Tüberküloz
TUTSA	Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
VSD	Verem Savaşı Dispanseri
VSDB	Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı
İlaç Kısaltmaları	
E	Etambutol
H	İzoniyazid
S	Streptomisin
R	Rifampisin

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.	Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi'nde İnsidans Hızları, 2002-2008	1
Şekil 2.	Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi'nde 1990, 2002 ve 2006 Yılları Nokta Prevalans Hızları	2
Şekil 3.	Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi'nde Nokta Prevalans Hızları, 2002-2008	3
Şekil 4.	Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi'nde Nokta Prevalans Hızlarındaki Değişim	3
Şekil 5.	Türkiye'de Göğüs Hastalıkları Hastanesi Bulunan İller	11
Şekil 6.	Verem Savaşı Dispanserlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2009	16
Şekil 7.	TB Olgusu Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma Sayısı, 2002-2008	18
Şekil 8.	Verem Savaşı Dispanseri Kayıtlarında Yeni Olguların ve Tüm Olguların Olgusu Hızları 2005-2008	23
Şekil 9.	Yeni Olguların Yaş Gruplarına Göre Olgusu Hızları, 2005-2008	25
Şekil 10.	TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgusu Hızları, 2008	27
Şekil 11.	Erkek ve Kadınlarda Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008	28
Şekil 12.	Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Tutulan Organa Göre Dağılımı, 2008	35
Şekil 13.	Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2008	37
Şekil 14.	Yeni Olgular, Daha Önce Tedavi Görmüş Olgular ve Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu	60
Şekil 15.	TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu	61
Şekil 16.	T Tüm Olgularda Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2007	64

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.	Türkiye’de Verem Savaşı Dispanserlerinin İllere Göre Sayısal Dağılımı (2009 Sonu İtibariyle)	9
Tablo 2.	Sağlık Bakanlığına Bağlı Göğüs Hastalıkları Hastaneleri	12
Tablo 3.	Verem Savaşı Dispanserlerinin Personel Durumu (2009 Yıl Sonu İtibariyle).	13
Tablo 4.	Verem Savaşı Dispanserlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2009	16
Tablo 5.	Verem Savaşı Dispanserleri Kayıtlarına Göre TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma, 2002-2008	18
Tablo 6.	İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2008	19
Tablo 7.	Yıllara Göre Yeni Olgu Sayıları İle Olgu Hızları, 2005-2008	23
Tablo 8.	Yıllara Göre Toplam Olgu Sayıları ile Olgu Hızları, 2005-2008.	23
Tablo 9.	Tüm TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2008	24
Tablo 10.	Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2008	25
Tablo 11.	TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2008	26
Tablo 12.	TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları (100.000’de), 2008	27
Tablo 13.	TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008	28
Tablo 14.	Yaş Gruplarına Göre TB Hastalığının Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008	29
Tablo 15.	Çeşitli Hasta Gruplarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2008	30
Tablo 16.	Erkek Hastalarda Çeşitli Grupların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2008.	30
Tablo 17.	Kadın Hastalarda Çeşitli Grupların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2008.	30
Tablo 18.	TB Hastalarında Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008	31
Tablo 19.	Erkek Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008	31
Tablo 20.	Kadın Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008	31
Tablo 21.	Yeni Olgularda Yıllara Göre Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2008	32
Tablo 22.	Tüm Olgularda Yıllara Göre Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2008	32
Tablo 23.	Çocuk Hastalarda (0-14 Yaş) Yıllara Göre Tüberküloz Menenjit Olgularının Dağılımı, 2002-2008	33
Tablo 24.	Akciğer Dışı TB Olgularında Tutulan Organların Dağılımı, 2008	34
Tablo 25.	Akciğer Dışı Tüberkülozda Cinsiyete Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2008	34
Tablo 26.	Akciğer Dışı Tüberkülozda Yaş Gruplarına Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2008	36

Tablo 27.	Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2008	37
Tablo 28.	Tüm Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2008	38
Tablo 29.	Erkek Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2008	38
Tablo 30.	Kadın Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2008	38
Tablo 31.	Akciğer TB Hastalarında Yıllara Göre Mikroskopi, Kültür ve İDT İle İlgili Veriler, 2005-2008	39
Tablo 32.	Tüm Akciğer TB Hastalarda Yıllara Göre Mikroskopi ve Kültür Sonuçlarının Birlikte Değerlendirilmesi, 2005-2008	39
Tablo 33.	İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Her Bir TB İlacı İçin Toplam Direnç Sonuçları, 2005-2008.....	40
Tablo 34.	İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Tekli ve Çoklu İlaç Direnci Dağılımları, 2008	41
Tablo 35.	Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalaraya Göre Dağılımı, 2008	42
Tablo 36.	İllere Göre Toplam Olgu Sayısı ve Olgu Hızı (100 binde), 2005-2008.....	45
Tablo 37.	İllerin Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2008	47
Tablo 38.	Tüberküloz Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2008	49
Tablo 39.	TB Hastalarının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2008	51
Tablo 40.	İllere Göre Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2008	53
Tablo 41.	Yeni Olgularda Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu.....	58
Tablo 42.	Daha Önce Tedavi Görmüş Olgularda Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu.....	58
Tablo 43.	Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu.....	59
Tablo 44.	Yeni, Tedavi Görmüş ve Tüm Hastalarda Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu	60
Tablo 45.	TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu	61
Tablo 46.	TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu.....	62
Tablo 47.	TB Olgularının Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu ...	63
Tablo 48.	Tüm Hastalarda Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2007	64
Tablo 49.	TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu	65
Tablo 50.	Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu	67
Tablo 51.	2006 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl (24. ay) Tedavi Sonuçları	69
Tablo 52.	2006 Yılı ÇİD-TB Olgularının 24. Ay Tedavi Sonucu İle İlgili Bildirim Takvimi	75
Tablo 53.	2007 Yılı Tüberküloz Olgularının 12. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi	76
Tablo 54.	2008 Yılında Tüberküloz Tanısı Almış Olguların Raporlanma Takvimi.....	77

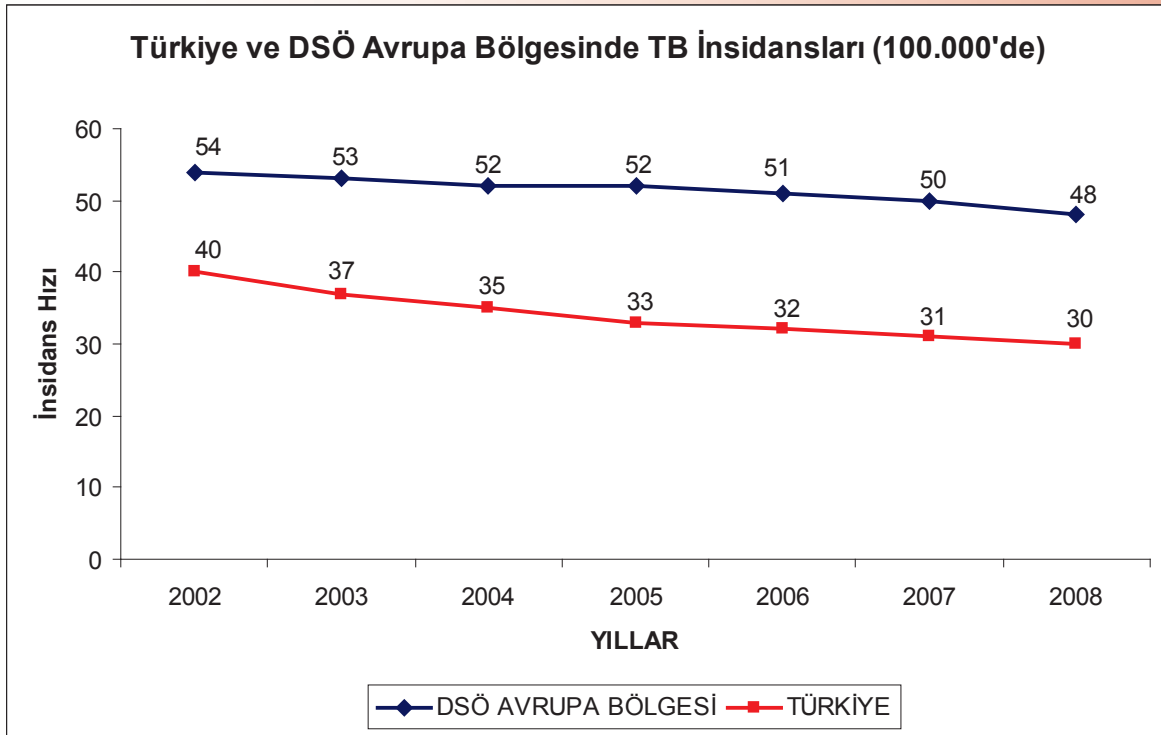
“DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ KÜRESEL TÜBERKÜLOZ KONTROLÜ 2009 RAPORU”NDA TÜRKİYE

Tüberküloz kontrolü için Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel bir kontrol programı, ülkemizde ise aynı standartlarda ve paralelde bir Ulusal Tüberküloz Kontrol Programı uygulanmaktadır.

Bin Yıl Kalkınma Hedefleri, DSÖ 44.8 sayılı Dünya Sağlık Asamblesi Kararı ve Tüberkülozu Durdurma Stratejisi (Stop TB Strategy) çerçevesinde, tüberküloz kontrolü için tüm dünyada ulaşılması gereken hedefler belirlenmiştir.

“Dünya Sağlık Örgütü Küresel Tüberküloz Kontrolü 2009 Raporu” verilerine göre ülkemizin de içinde yer aldığı **DSÖ Avrupa Bölgesi’nde 2008 yılı tüberküloz insidansı yüz binde 48 iken, Türkiye’nin tüberküloz insidansı yüz binde 30 dur. DSÖ Avrupa Bölgesi’nde 2008 yılı tüberküloz nokta prevalansı yüz binde 39 iken Türkiye için bu rakam yüz binde 22 dir.**

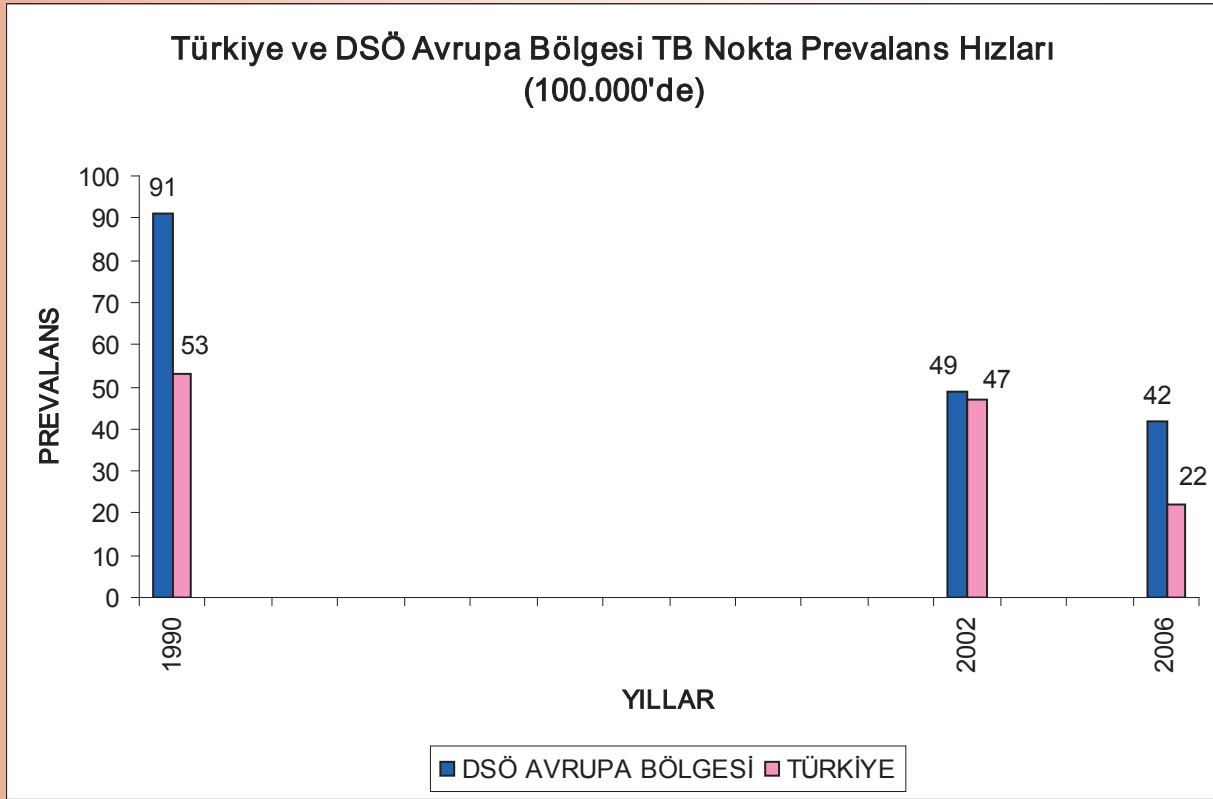
DSÖ’nün tüberküloz insidansı ile ilgili hedefi **2015 yılına kadar insidans hızı artışının durdurularak geriye çevrilmesidir.** Türkiye’nin tüberküloz insidans hızı, yıllara göre azalmakta olup 2002 yılında yüz binde 40 iken 2008 yılında yüz binde 30 dur (Şekil 1).

Şekil 1. Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi’nde İnsidans Hızları, 2002-2008 (DSÖ verileri)

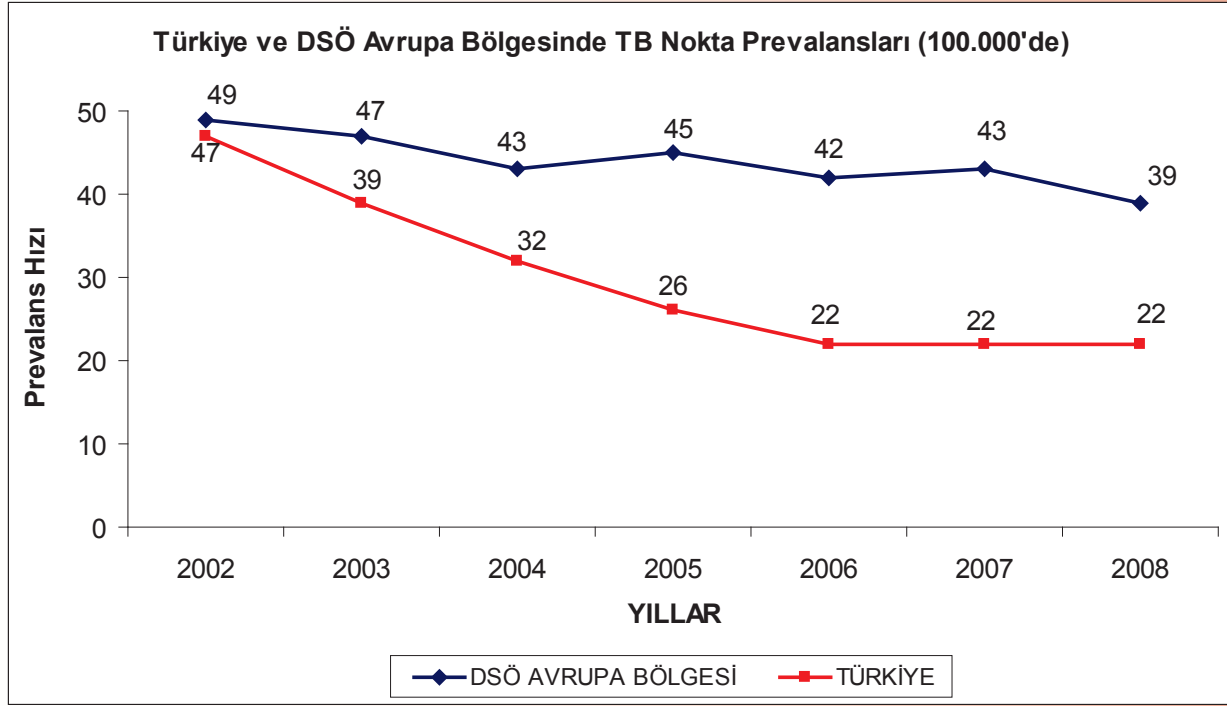
DSÖ, tüberküloz kontrol programlarının başarı göstergesi olarak prevalansı esas almaktadır. DSÖ'nün tüberküloz prevalansı ile ilgili hedefi, **“tüberküloz prevalansını 2015 yılına kadar, 1990 yılına kıyasla yarıya düşürmektir”**.

Türkiye 1990 yılında yüz binde 53 olan tüberküloz nokta prevalansını 2002 yılında yüz binde 47'ye düşürülebilmiştir. “Sağlıkta Dönüşüm Programı” kapsamında yapılan tüberküloz kontrol çalışmalarıyla 2005 yılında bu rakam yüz binde 26'ya düşürüldü ve prevalans hedefine ulaşıldı, 2006 yılında ise hedef aşıldı (Şekil 2).

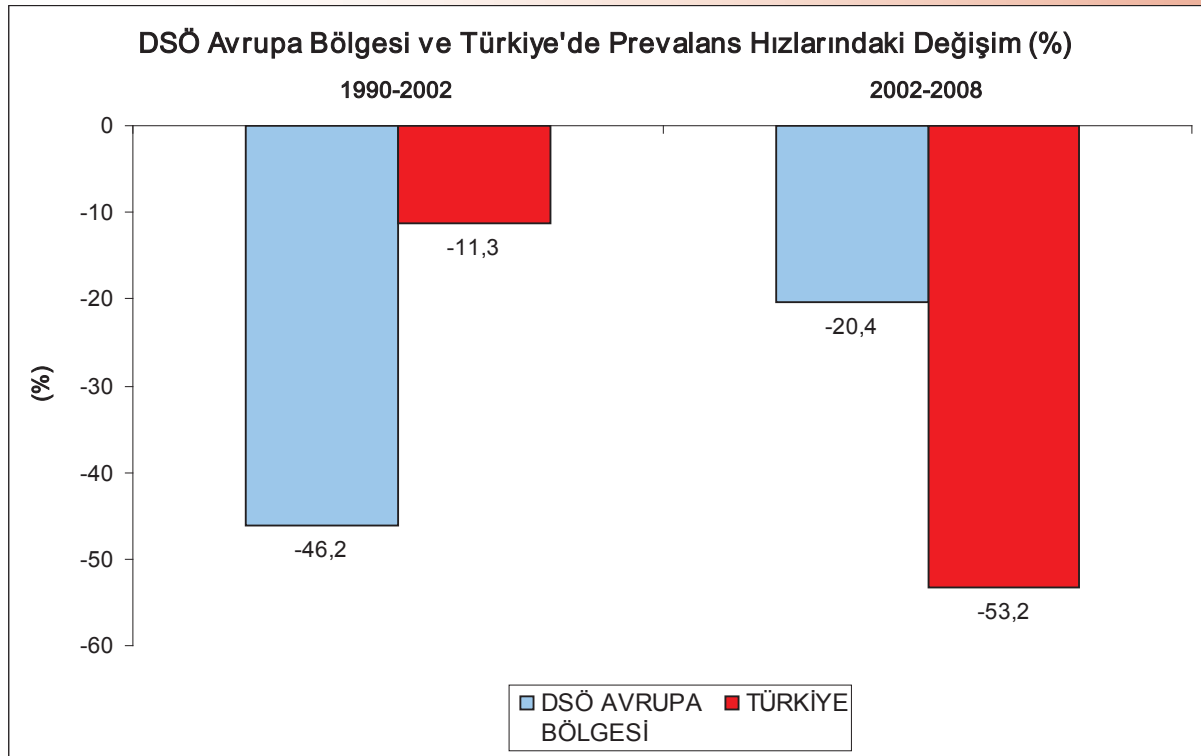
Şekil 2. Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi'nde 1990, 2002 ve 2006 Yılları Nokta Prevalans Hızları

2008 yılında Türkiye’nin tüberküloz nokta prevalans hızı yüz binde 22 iken DSÖ Avrupa Bölgesinde ise yüz binde 39’dur (Şekil 3).

Şekil 3. Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi’nde Nokta Prevalans Hızları, 2002–2008 (DSÖ verileri)

Diğer taraftan tüberküloz nokta prevalans düşüş hızı 1990–2002 arasındaki 12 yıllık dönemde Türkiye’de sadece % 11 iken DSÖ Avrupa Bölgesi’nde % 46 olmuştur. 2002–2008 arasındaki dönemde ise Türkiye’de bu düşüş % 53’e ulaşmışken DSÖ Avrupa Bölgesinde bu rakam % 20’dir (Şekil 4).

Şekil 4. Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi’nde Nokta Prevalans Hızlarındaki Değişim

Sağlıkta Dönüşüm Programı çerçevesinde verem savaşı mücadelesinde yapılan başarılı çalışmalar ile 2015 yılı gelmeden “Bin Yıl Kalkınma Hedefleri” ve “Tüberkülozu Durdurma Stratejisi Hedefleri” yakalanmıştır. Ayrıca, Türkiye 2005 yılından itibaren “çok ilaca dirençli vakalarını iki yıl boyunca takip edip tedavi sonuçlarını raporlayabilen” bir ülke haline gelmiştir. “Dünya Sağlık Örgütü Küresel Tüberküloz Kontrolü 2009 Raporu”na göre dünyada bunu başarabilmiş toplam beş ülke vardır.

Sonuç olarak Türkiye, DSÖ tarafından ortaya konulan hedeflere 2005 yılından itibaren ulaşmış ve üzerine çıkmıştır.

ÖZET

Tüberküloz hasta verileri 2005 yılından önce, verem savaşı dispanserlerinden aylık toplam istatistikler olarak gönderilmekte, Başkanlığımızca il ve ülke toplam istatistikleri hesaplanmaktaydı. Ülkemizde 2006 yılında uygulanmaya başlanan Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi’ne hazırlık olarak 2005 yılında dispanserlere **kayıtlı her bir hastanın verisi bireysel olarak toplanmaya ve analiz edilerek raporlanmaya başlanmıştır. Bu raporların her biri, Dünya Sağlık Örgütü’nün de onayladığı bir başarı öyküsünü yansıtmaktadır.**

Tüberküloz hastalarının tanı ve tedavileri uzun süreli programlar dahilinde yürütüldüğü için 2010 raporunda 2008 yılının tüberküloz hasta verileri ile 2007 yılının tüberküloz hastalarının tedavi sonuçları sunulmuştur.

Verem savaşı faaliyetleri:

Ülkemizdeki verem savaşı dispanseri sayısı 2009 yılı sonu itibariyle 229’dur. İhtiyaçlar doğrultusunda 2009 yılında 14 dispanser birinci basamakla entegre edilmiş, 1 yeni dispanser açılmıştır. TB mikroskopisi illerimizde verem savaşı dispanserlerinde ve devlet hastanelerinde yapılmaktadır. Kültür yapılabilen 22 bölge laboratuvarı bulunmakta, bunlardan 9’unda ilaç duyarlılık testi yapılmaktadır.

Daire Başkanlığımız tarafından 2009 yılında iki danışma kurulu toplantısı yapılmış, 43 hekime hizmet içi eğitim gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında rutin ikmal, sörveyans çalışmaları ve uluslararası toplantılara katılım faaliyetleri yürütülmüştür. Yine Dünya Sağlık Örgütü’nden bir ekip Türkiye’yi ziyaret etmiş, ülkemizdeki çalışmalarını gözlemlemişlerdir.

Dispanserlerin faaliyetleri:

Verem savaşı dispanserlerinde 2009 yılında 2.557.787 poliklinik muayenesi yapılmıştır. Radyolojik tetkik sayısı 1.783.560 ve mikroskopik tetkik sayısı 99.582 olarak gerçekleşmiştir. Bölge laboratuvarlarına gönderilen örnek sayısı 128.955’dir.

Temaslı muayene sayısı, hasta başına 6,7 kişi ile ülkemizde bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Koruyucu tedavi sayısı da hasta başına 1,2 rakamı ile yine en yüksek düzeydedir.

2009 yılında dispanserlerde kayıt altına alınan hastaların %96,6’sının tedavilerine doğrudan gözetim altında başlanmıştır.

2008 yılı tüberküloz hasta verileri:

Toplam 18.452 tüberküloz hastası 2008 yılında verem savaşı dispanserleri kayıtlarına girmiştir. Toplam olgu hızı yüz bin nüfusta 27,9’dan 25,8’e (%7,5) düşüş göstermiştir.

Hastaların 11.476’sı (%62,2) erkek, 6.976’sı (%37,8) kadındır. Erkek/Kadın oranı 1,6’dır. Olgu hızı erkeklerde 100.000’de 32,0 ve kadınlarda 100.000’de 19,6’dır. Olgu hızının yaş gruplarına dağılımı incelendiğinde, 15-24 yaş grubundan başlayarak yüksek bir düzey izlemekte ve 55-64 ile 65 ve üzeri yaşlarda en yüksek düzeyde ulaştığı görülmektedir.

Hastaların %65,6'sı (12.100 kişi) akciğer tutulumu, %30,6'sı (5.639 kişi) akciğer dışı organ tutulumu, %3,8'i (713 kişi) hem akciğer hem de akciğer dışı tutulum göstermiştir. Akciğer dışı TB tespit edilen 6.352 hastanın %46,5'i (2.963 kişi) erkek, %53,5'i (3.399 kişi) kadındır. Akciğer dışı organ tüberkülozlarının en sık plevra (%37,4) ve ekstratorasik lenf bezlerinde (%30,2) görüldüğü tespit edilmiştir.

Toplam 18.452 hastada yeni olguların oranı %90,8 (16.760 kişi) iken daha önce tedavi görmüş olguların oranı %9,2 (1.692 kişi) bulunmuştur. Tedavi görmüşlerin içinde en büyük grup toplam vaka sayısının %7,1 (1.314 kişi) oranıyla nöks olgulardır.

Akciğer tüberküloz hastalarında 2008 yılında bakteriyolojik tetkikler incelendiğinde, mikroskopi yapılma oranı %89,1, mikroskopi pozitiflik oranı %63; kültür yapılma oranı %62,8, kültür pozitiflik oranı %51,1; ilaç duyarlılık testi yapılma oranı %26,9 bulunmuştur. Yayma negatif olduğu halde, kültür pozitifliği saptanarak bakteriyolojik tanı konulan akciğer tüberküloz hastalarının oranı %10,5 bulunmuştur.

İlaç duyarlılık testi yapılan toplam 4.963 hastanın sonuçları incelendiğinde; %19,1'inde en az bir ilaca direnç saptanırken, en yüksek oranlarda direncin de izoniyazide karşı geliştiği görülmüştür. İlaç duyarlılık testi yapılan olguların %5,3'ü (263 kişi) çok ilaca dirençli (ÇİD TB) bulunmuş olup, çok ilaca direnç oranı yeni olgularda %3, tedavi görmüş olgularda %18,6 olarak saptanmıştır.

Verem savaşı dispanserlerinde tedavi altına alınan yabancı ülke doğumlu hastaların sayısı 175 olup, 29'u Azerbaycan'dan, 25'i Somali'den ve 15'i Bulgaristan'dan gelmişlerdir.

Tedavi sonuçları, 2007 yılı kohortu:

Verem savaşı dispanserlerine 2007 yılında kaydedilen 19.694 hastadan 213'ünün daha sonraki tetkiklerde tüberküloz olmadığı anlaşılmıştır. Toplam 19.481 hastanın (17.595 yeni ve 1.886 daha önce tedavi görmüş olgu) tedavi sonuçları bireysel olarak toplanmıştır.

Tüm tüberküloz hastalarında tedavi başarısı %91,0 olarak tespit edilmiştir (yeni hastalarda %92,5 ve tedavi görmüş hastalarda %77,4). Ölüm oranı ise tüm hastalarda %2,9'dur (yeni hastalarda %2,5 ve daha önce tedavi görmüş hastalarda %6,3).

Yayma pozitif akciğer tüberkülozu olgularında kür oranı; 7.487 yeni olguda %60,0 ve 1.282 tedavi görmüş olguda %50,9'dur. Tedavi başarısı (kür + tedavi tamamlama) oranları ise; yeni olgularda %91,8 iken daha önce tedavi görmüş olgularda %75,2'dir.

Kadınların tedavi başarısı %93,1 ve tedavi terki %2,9 iken, aynı oranlar erkeklerde sırasıyla %89,7 ve %4,6'dır. Kadın hastaların tedavi sonuçlarının daha iyi olduğu anlaşılmaktadır.

Yıllara göre tedavi sonuçları incelendiğinde tedavi başarısının arttığı (2005 yılında %87,5, 2006 yılında %89,4 ve 2007 yılında %91,0) ve tedavi terkinin azaldığı (2005 yılında %5,7, 2006 yılında %4,7 ve 2007 yılında %4,0) görülmektedir.

Sonuç:

Bu raporda, Sağlıkta Dönüşüm Programı sonrası verem savaşı faaliyetlerinden bakteriyolojik tanı, gözetimli tedavi, tedavi başarısı, temaslıların muayenesi ve koruyucu tedavi konularında yapılan başarılı çalışmalar yer almaktadır.

VEREM SAVAŞI DAİRESİ BAŞKANLIĞI'NIN 2009 YILI FAALİYETLERİ

1.1. ALTYAPI

2009 yılı sonu itibariyle ülkemizdeki Verem Savaşı Dispanseri (VSD) sayısı 229’dur. İhtiyaçlar doğrultusunda 2009 yılında 14 dispanser birinci basamakla entegre edilmiş, 1 yeni dispanser açılmıştır.

1.1.1. Verem Savaşı Dispanserleri

Tablo 1. Türkiye’de Verem Savaşı Dispanserlerinin İllere Göre Sayısal Dağılımı (2009 Sonu İtibariyle)

İL	VSD Sayısı	İL	VSD Sayısı	İL	VSD Sayısı
Adana	4	Edirne	3	Malatya	2
Adıyaman	3	Elazığ	2	Manisa	5
Afyonkarahisar	1	Erzincan	1	Mardin	2
Ağrı	2	Erzurum	3	Mersin	4
Aksaray	1	Eskişehir	1	Muğla	3
Amasya	2	Gaziantep	4	Muş	1
Ankara	7	Giresun	4	Nevşehir	1
Antalya	5	Gümüşhane	1	Niğde	1
Ardahan	1	Hakkari	1	Ordu	3
Artvin	1	Hatay	2	Osmaniye	2
Aydın	4	Iğdır	1	Rize	1
Balıkesir	6	Isparta	3	Sakarya	5
Bartın	1	İstanbul	31	Samsun	5
Batman	1	İzmir	13	Siirt	1
Bayburt	1	Kahramanmaraş	2	Sinop	2
Bilecik	2	Karabük	1	Sivas	1
Bingöl	1	Karaman	1	Şanlıurfa	6
Bitlis	2	Kars	1	Şırnak	2
Bolu	1	Kastamonu	1	Tekirdağ	2
Burdur	1	Kayseri	2	Tokat	1
Bursa	10	Kırıkkale	1	Trabzon	1
Çanakkale	4	Kırklareli	3	Tunceli	1
Çankırı	1	Kırşehir	1	Uşak	1
Çorum	1	Kilis	1	Van	2
Denizli	1	Kocaeli	3	Yalova	1
Diyarbakır	4	Konya	5	Yozgat	6
Düzce	1	Kütahya	4	Zonguldak	2
TÜRKİYE TOPLAMI : 229					

Adana, Antalya, Aydın, Bursa ve Konya illerinde 1’er, Ankara’da 4, İzmir’de 6 ve İstanbul’da 13 olmak üzere toplam 28 dispanser; Verem Savaşı Dernek Dispanseridir.

2009 Yılında Birinci Basamağa Entegre Edilen Dispanserler:

- Afyonkarahisar Dinar Verem Savaşı Dispanseri
- Afyonkarahisar Emirdağ Verem Savaşı Dispanseri
- Ankara 6 No.lu Verem Savaşı Dispanseri
- İstanbul Kumkapı Verem Savaşı Dispanseri
- Konya Ilgın Verem Savaşı Dispanseri
- Sivas Suşehri Verem Savaşı Dispanseri
- Sivas Şarkışla Verem Savaşı Dispanseri
- Tokat Erbaa Verem Savaşı Dispanseri
- Tokat Niksar Verem Savaşı Dispanseri
- Tokat Turhal Verem Savaşı Dispanseri
- Tokat Zile Verem Savaşı Dispanseri
- Trabzon Akçaabat Verem Savaşı Dispanseri
- Trabzon Of Verem Savaşı Dispanseri
- Trabzon Vakfıkebir Verem Savaşı Dispanseri

2009 yılında yeni açılan dispanser:

- İstanbul Arnavutköy Verem Savaşı Dispanseri

1.1.2. Göğüs Hastalıkları Hastaneleri

Şekil 5. Türkiye’de Göğüs Hastalıkları Hastanesi Bulunan İller (2009 sonu itibariyle)

Şekilde görüldüğü üzere 16 ilde, iki tanesi İstanbul’da olmak üzere toplam 17 adet Göğüs Hastalıkları Hastanesi vardır. Ayrıca Ankara’da, Ankara Verem Savaşı Derneği’ne ait Nusret Karasu Göğüs Hastalıkları Hastanesi bulunmaktadır.

Tablo 2. Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Göğüs Hastalıkları Hastaneleri (2009 Sonu İtibariyle)

NO	İLİ	ADI	TOPLAM YATAK SAYISI	VEREM HASTASI YATAK SAYISI
1	ADANA	Adana Prof. Dr. Nusret Karasu Göğüs Hastalıkları Hastanesi	187	70
2	AFYONKARAHİSAR	Afyonkarahisar Göğüs Hastalıkları Hastanesi	100	6
3	ANKARA	Ankara Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	534	108
4	BALIKESİR	Balıkesir Göğüs Hastalıkları Hastanesi	161	20
5	BURSA	Bursa Prof. Dr. Türkan Akyol Göğüs Hastalıkları Hastanesi	135	25
6	ÇORUM	Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi	159	10
7	DENİZLİ	Denizli Buldan Dr. Abdullah Saymer Göğüs Hastalıkları Hastanesi	96	20
8	DİYARBAKIR	Diyarbakır Göğüs Hastalıkları Hastanesi	141	24
9	ERZURUM	Erzurum Nihat Kitapçı Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Hastanesi	230	12
10	GİRESUN	Giresun Dr. Ali Menekşe Göğüs Hastalıkları Hastanesi	115	15
11	İSTANBUL	İstanbul Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	406	15
12	İSTANBUL	İstanbul Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	686	195
13	İZMİR	İzmir Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	500	56
14	KAYSERİ	Kayseri Nuh Naci Yazgan Göğüs Hastalıkları Hastanesi	125	18
15	SAMSUN	Samsun Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Hastanesi	187	18
16	ZONGULDAK	Zonguldak Uzun Mehmet Göğüs ve Meslek Hastalıkları Hastanesi	142	8
17	AKSARAY	Aksaray Mustafa Yazıcı Göğüs Hastalıkları Hastanesi	83	4
TOPLAM			3.987	516

1.1.3. Tüberküloz Laboratuvarları

İllerde aside rezistan basil (ARB) mikroskopisi verem savaşı dispanserlerinde ve devlet hastanelerinde yapılmaktadır.

Toplam 21 ilde 22 adet Bölge Tüberküloz Laboratuvarı bulunmaktadır (Adana, Ankara, Antalya, Bartın, Bursa, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kocaeli, Konya, Samsun, Sivas, Trabzon, Van ve Zonguldak). Bu illerdeki Bölge Tüberküloz Laboratuvarlarında ve Bartın VSD’de teksifle yayma ve kültür yapılabilmektedir.

İlaç Duyarlılık Testi (İDT) ise toplam 9 ildeki Bölge Tüberküloz laboratuvarlarında yapılabilmektedir. Bu iller: Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, İstanbul, Kayseri, Kocaeli ve Konya’dır. Bu laboratuvarlar dışında, Ankara’da Atatürk, İstanbul’da Süreyyapaşa ve Yedikule ile İzmir’de Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanelerinde teksifle yayma, kültür ve İDT yapılmaktadır. Bu laboratuvarların ve hastanelerin yaptıkları İDT sonuçları, bu rapordaki ilgili verilerin hazırlanmasında kullanılmıştır.

Ankara’da bulunan Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı bünyesinde yer alan tüberküloz laboratuvarı, 23.06.2009 tarihinde Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarı olmuştur.

1.2. İNSAN KAYNAKLARI

Tablo 3. Verem Savaşı Dispanserlerinin Personel Durumu (2009 Sonu İtibariyle)

Sınıfı	Görevi	Personel Sayısı
Sağlık Hizmetleri Sınıfı	Uzman Doktor	26
	Pratisyen Doktor	399
	Diğer Sağlık Çalışanları	1.316
	Toplam	1.741
Genel İdari Hizmetler Sınıfı		546
Genel Toplam		2.287

1.3. SÜRVEYANS

Ülkemizdeki dispanserlere kayıtlı hastaların 2007 yılı tedavi sonuçları ve 2008 yılı hasta bilgileri Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması (TUTSA) ile bireysel olarak toplanmış ve analiz edilmiştir.

1.4. TOPLANTILAR ve EĞİTİM FAALİYETLERİ

1.4.1. Uluslararası Toplantılar

2009 yılında VSDB'den katılım sağlanan uluslararası toplantılar:

- 27 Nisan–01 Mayıs 2009 tarihleri arasında DSÖ tarafından Almanya'nın Berlin kentinde düzenlenen "Avrupa Bölgesinde Tüberküloz ile ilgili 2015 Hedeflerine Ulaşılması: Rutin Sürveyans Verilerinin Rolü" konulu toplantı,
- 25-26 Mayıs 2009 tarihleri arasında Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi (ECDC) ve DSÖ tarafından Hırvatistan'ın Dubrovnik şehrinde gerçekleştirilen "Tüberküloz Sürveyans Ağı Yıllık Toplantısı",
- 30 Haziran-01 Temmuz 2009 tarihleri arasında ECDC, DSÖ Avrupa Bölge Ofisi ve Avrupa Komisyonu (The European Commission) tarafından Lüksemburg'da düzenlenen "Tüberküloz" toplantısı (Meeting on Tuberculosis),
- 15 Ekim 2009 tarihinde Almanya'nın Berlin kentinde yapılan "DSÖ Avrupa Bölgesi'nde Tüberküloz Kontrolünde Yüksek Öncelikli Ülkelere Yönelik Üst Düzey Takip Toplantısı",
- 14-16 Aralık 2009 tarihleri arasında DSÖ tarafından İstanbul'da düzenlenen "DSÖ Avrupa Bölgesi'nde yer alan Yüksek Öncelikli Ülkeler için Çok İlaç Dirençli Tüberküloz Kayıt ve Raporlaması" konulu toplantı.

1.4.2. DSÖ Ekibinin Türkiye Ziyareti

DSÖ uzmanlarından oluşan üç kişilik bir ekip, 19-23 Ekim 2009 tarihleri arasında Türkiye Ulusal Tüberküloz Kontrol Programı çerçevesinde Çok İlaç Dirençli Tüberküloz (ÇİD-TB) için Program Yönetimi, İlaç Direnci Sürveyansı ve Enfeksiyon Kontrolü konularında Bakanlığımıza teknik destek vermek amacıyla ülkemize ziyaret gerçekleştirmiştir.

1.4.3. Danışma Kurulu Toplantıları

2009 yılında VSDB tarafından düzenlenen Danışma Kurulu Toplantıları:

- Ankara'da 07 Temmuz 2009'da "Tüberküloz Laboratuvarlarında Standardizasyonun Sağlanması" konulu Laboratuvar Hizmetleri Danışma Kurulu Toplantısı,
- 23-24 Temmuz 2009 tarihlerinde Ankara'da "Aile Hekimliği Sisteminde Verem Savaşı Dispanserlerinin Yerinin, Görev ve Sorumluluklarının, Özlük Haklarının ve Performans Kriterlerinin Belirlenmesi" konulu Danışma Kurulu Toplantısı yapılmıştır.

Konularla ilgili bilimsel danışma kurullarında tavsiye niteliğinde kararlar alınmış olup çalışmalar devam etmektedir.

1.4.4. Eğitim Faaliyetleri

Başkanlığımız bünyesinde eğitim koordinatörlüğü oluşturulmuştur. “Ulusal Tüberküloz Kontrol Programı Kapsamında Verem Savaşı Dispanserleri Hekimlerine Yönelik Mesleki Gelişim Eğitimi” planlanmış; Ankara Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile Ankara Merkez Verem Savaşı Dispanseri’nde 08-21 Kasım 2009 ve 13-26 Aralık 2009 tarihleri arasında, sırasıyla 20 ve 23 kişiden oluşan iki grup halinde toplam 43 hekime eğitim verilmiştir. 2010 yılında bu eğitimlerin sürdürülmesi planlanmaktadır.

1.5. İKMAL

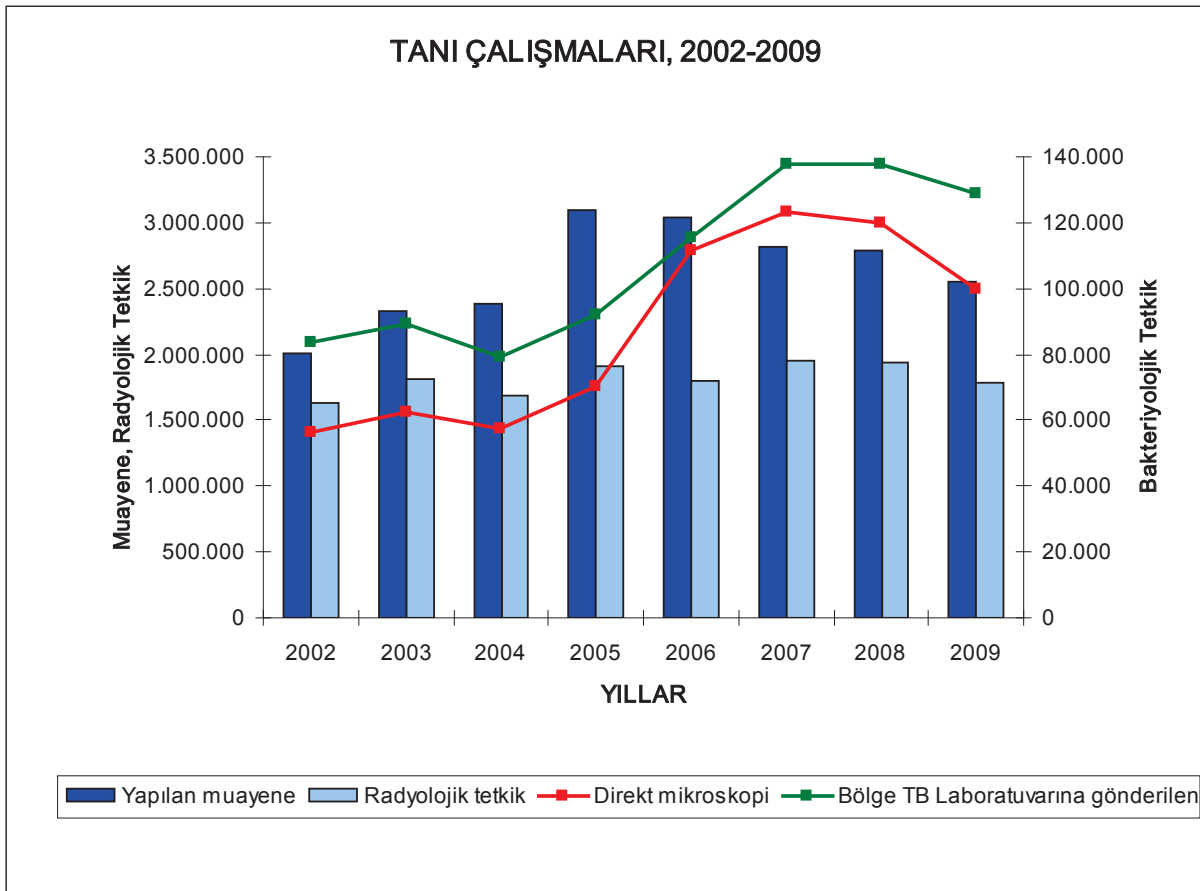
Birinci grup ilaçlardan; izoniyazid, rifampisin, etambutol, pirazinamid ve streptomisin ile ikinci grup ilaçlardan; amikasin, para-aminosalisilik asit, sikloserin, protionamid, ofloksasin, kapreomisin, kanamisin, klofazimin ve thiasetazon ihtiyaç duyulan miktarlarda Daire Başkanlığımızca tedarik edilmiştir. Yıl boyunca ilaç ikmalinde aksaklık yaşanmamıştır.

1.6. DİSPANSERLERDE TANI ÇALIŞMALARI

Tablo 4. Verem Savaşı Dispanserlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2009

	Yapılan Muayene	Radyolojik Tetkik	Direkt Mikroskopi	Bölge TB Laboratuvarına Gönderilen*
2002	2.012.458	1.627.105	56.104	83.651
2003	2.332.915	1.810.719	62.444	89.112
2004	2.380.166	1.687.205	57.442	79.108
2005	3.101.826	1.909.554	70.466	92.182
2006	3.034.848	1.797.798	111.780	115.338
2007	2.818.945	1.951.644	123.258	137.835
2008	2.781.992	1.937.885	120.048	138.023
2009	2.557.787	1.783.560	99.582	128.955

* Dispanserden Bölge TB Laboratuvarına gönderilen balgam ya da diğer örneklerin sayısı; bu laboratuvarların tümünde teksifle mikroskopi ve bir kısmında da kültür yapılmaktadır.

Şekil 6. Verem Savaşı Dispanserlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2009

1.7. DOĞRUDAN GÖZETİMLİ TEDAVİ UYGULAMASI

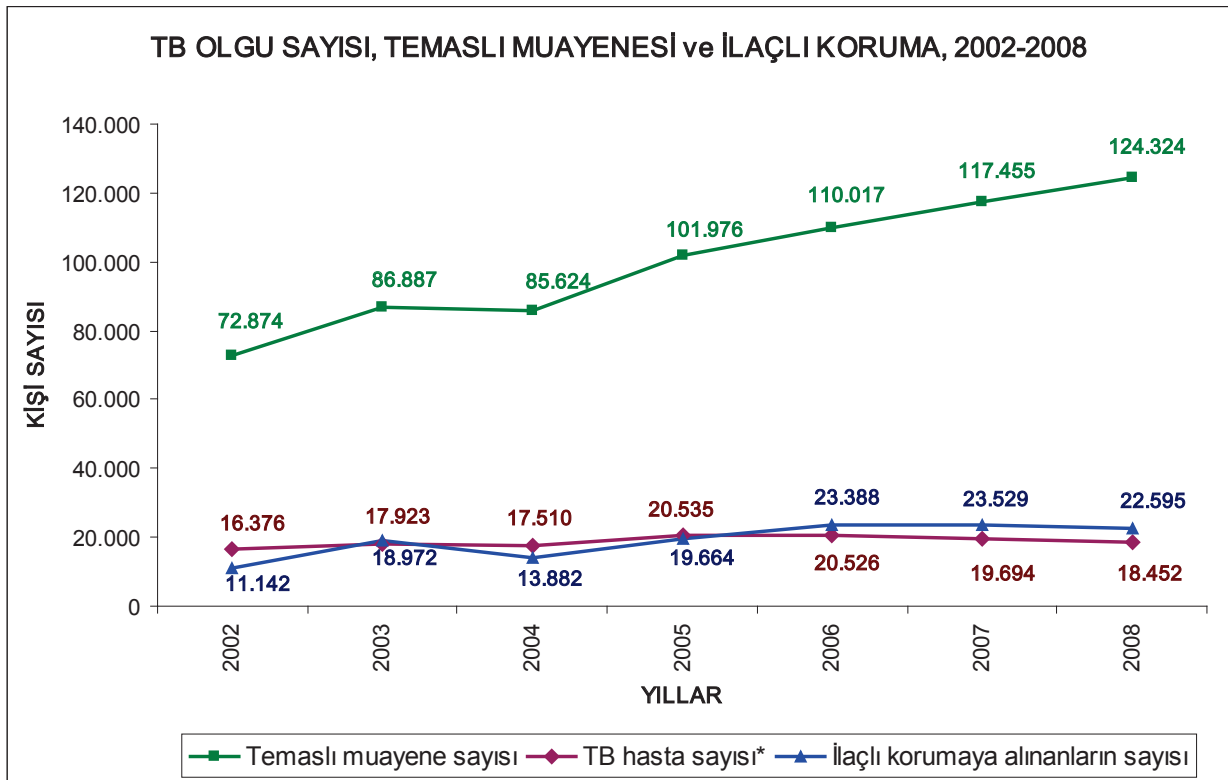
Doğrudan Gözetimli Tedavi (DGT) uygulaması ile ilgili veriler Bakanlıkça aylık olarak VSD-17 formu ile toplanmakta, DGT uygulama süreci ise saha ziyaretleri, telefon ve e-posta ile aktif olarak takip edilmektedir. TUTSA verilerine göre 2007 yılı kohortunda tedavi süresince yapılan DGT oranı %94,2’dir. Temel Sağlık İstatistikleri Modülü (TSİM) üzerinden alınan VSD-17 verilerine göre dispanserlerde kayıt altına alınan hastaların 2008 yılında %95,9 ve 2009 yılında %96,6’sının tedavilerine doğrudan gözetim altında başlanmıştır.

1.8. TEMASLI MUAYENESİ VE KORUYUCU TEDAVİ UYGULAMASI

Tablo 5. Verem Savaşı Dispanserleri Kayıtlarına Göre TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma, 2002-2008

Yıllar	TB Hasta Sayısı*	Temaslı Muayene Sayısı	Hasta Başına Yapılan Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınanların Sayısı	Hasta Başına İlaçlı Korumaya Alınanların Sayısı
2002	16.376	72.874	4,5	11.142	0,7
2003	17.923	86.887	4,8	18.972	1,1
2004	17.510	85.624	4,9	13.882	0,8
2005	20.535	101.976	5,0	19.664	1,0
2006	20.526	110.017	5,4	23.388	1,1
2007	19.694	117.455	6,0	23.529	1,2
2008	18.452	124.324	6,7	22.595	1,2

*2002-2004 arasında yeni TB olgu sayısı, 2005-2008 yıllarında toplam TB olgu sayısı yazılmıştır.

* 2002-2004 arasında yeni TB olgu sayısı, 2005-2008 yıllarında toplam TB olgu sayısı verilmiştir.

Şekil 7. TB Olgu Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma Sayısı, 2002-2008

Tablo 6. İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2008

İLLER	Toplam Hasta	Yapılan Muayene	Temaslı Muayenesi	Hasta Başına Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınan	Hasta Başına İlaçlı Koruma
Adana	393	56.851	1.827	4,6	635	1,6
Adıyaman	109	4.005	108	1,0	37	0,3
Afyonkarahisar	90	15.899	265	2,9	79	0,9
Ağrı	65	3.398	44	0,7	31	0,5
Aksaray	54	24.105	2.465	45,6	206	3,8
Amasya	61	5.584	542	8,9	16	0,3
Ankara	665	101.870	5.943	8,9	999	1,5
Antalya	276	83.816	4.354	15,8	417	1,5
Ardahan	14	2.204	203	14,5	55	3,9
Artvin	45	1.768	35	0,8	24	0,5
Aydın	248	41.872	2.732	11,0	742	3,0
Balıkesir	356	79.629	1.012	2,8	419	1,2
Bartın	66	6.444	704	10,7	46	0,7
Batman	105	40.746	1.189	11,3	335	3,2
Bayburt	12	126	28	2,3	5	0,4
Bilecik	39	19.512	297	7,6	53	1,4
Bingöl	77	4.129	542	7,0	161	2,1
Bitlis	45	2.418	261	5,8	66	1,5
Bolu	54	8.208	308	5,7	21	0,4
Burdur	22	8.693	139	6,3	17	0,8
Bursa	803	292.886	6.063	7,6	817	1,0
Çanakkale	149	15.890	1.223	8,2	156	1,0
Çankırı	22	9.129	163	7,4	26	1,2
Çorum	88	10.682	753	8,6	197	2,2
Denizli	125	31.524	1.402	11,2	402	3,2
Diyarbakır	299	24.925	1.512	5,1	484	1,6
Düzce	128	19.158	390	3,0	106	0,8
Edirne	171	19.682	1.353	7,9	179	1,0
Elazığ	119	13.253	235	2,0	56	0,5
Erzincan	31	10.389	410	13,2	8	0,3
Erzurum	153	18.292	241	1,6	183	1,2
Eskişehir	126	25.376	460	3,7	79	0,6
Gaziantep	255	37.973	1.506	5,9	367	1,4
Giresun	161	25.870	490	3,0	125	0,8
Gümüşhane	19	1.735	39	2,1	17	0,9
Hakkari	33	1.737	96	2,9	12	0,4
Hatay	210	28.710	1.572	7,5	512	2,4
Iğdır	36	14.007	1.088	30,2	41	1,1
İsparta	47	15.269	490	10,4	104	2,2
İstanbul	6.171	534.489	33.641	5,5	4.941	0,8
İzmir	891	93.039	7.885	8,8	1.345	1,5

Tablo 6. İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2008 (devamı)

İLLER	Toplam Hasta	Yapılan Muayene	Temaslı Muayenesi	Hasta Başına Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınan	Hasta Başına İlaçlı Koruma
K.Maraş	121	26.386	771	6,4	165	1,4
Karabük	55	7.006	273	5,0	38	0,7
Karaman	20	7.587	213	10,7	28	1,4
Kars	40	1.378	107	2,7	73	1,8
Kastamonu	72	30.225	298	4,1	98	1,4
Kayseri	147	36.147	813	5,5	172	1,2
Kırıkkale	52	4.579	293	5,6	141	2,7
Kırklareli	114	52.722	405	3,6	133	1,2
Kırşehir	22	6.765	108	4,9	56	2,5
Kilis	22	5.230	130	5,9	35	1,6
Kocaeli	467	88.802	4.053	8,7	471	1,0
Konya	287	68.068	1.350	4,7	312	1,1
Kütahya	89	23.559	609	6,8	55	0,6
Malatya	153	26.508	946	6,2	118	0,8
Manisa	322	59.853	3.346	10,4	976	3,0
Mardin	104	5.966	840	8,1	135	1,3
Mersin	308	39.521	2.568	8,3	251	0,8
Muğla	119	35.906	798	6,7	293	2,5
Muş	78	22.922	1.219	15,6	182	2,3
Nevşehir	29	8.357	488	16,8	38	1,3
Niğde	44	12.367	196	4,5	39	0,9
Ordu	254	25.066	1.409	5,5	503	2,0
Osmaniye	91	9.163	701	7,7	162	1,8
Rize	101	14.872	426	4,2	178	1,8
Sakarya	310	115.865	1.689	5,4	236	0,8
Samsun	346	31.425	1.710	4,9	338	1,0
Siirt	53	2.948	112	2,1	11	0,2
Sinop	45	3.406	479	10,6	71	1,6
Sivas	125	10.757	965	7,7	193	1,5
Şanlıurfa	324	38.422	4.980	15,4	864	2,7
Şırnak	56	2.464	310	5,5	114	2,0
Tekirdağ	283	57.037	615	2,2	182	0,6
Tokat	148	13.827	1.019	6,9	238	1,6
Trabzon	211	55.139	599	2,8	234	1,1
Tunceli	7	1.371	5	0,7	3	0,4
Uşak	65	7.212	581	8,9	67	1,0
Van	179	15.725	997	5,6	157	0,9
Yalova	62	7.237	440	7,1	63	1,0
Yozgat	55	15.852	165	3,0	98	1,8
Zonguldak	239	29.058	3.288	13,8	553	2,3
TOPLAM	18.452	2.781.992	124.324	6,7	22.595	1,2

TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 7. Yıllara Göre Yeni Olgu Sayıları ile Olgu Hızları, 2005-2008

YILLAR	Yıl Ortası Nüfus	Yeni Olgu*	Yeni Olgu Hızı (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim, %**
2005	72.065.000	18.753	26,0	-
2006	72.974.000	18.544	25,4	-2,3
2007***	70.586.256	17.781	25,2	-0,9
2008***	71.517.100	16.760	23,4	-7,0

*2005 yılından itibaren Dünya Sağlık Örgütü standartlarına uygun şekilde TUTSA formları ile bireysel veriler toplanmıştır.

**Yıllık yüzde değişim: (O yılın olgu hızı-bir önceki yılın olgu hızı) / Bir önceki yılın olgu hızı x 100

***2007 ve 2008 yılları için adrese dayalı nüfus sayımı sonuçları kullanılmıştır.

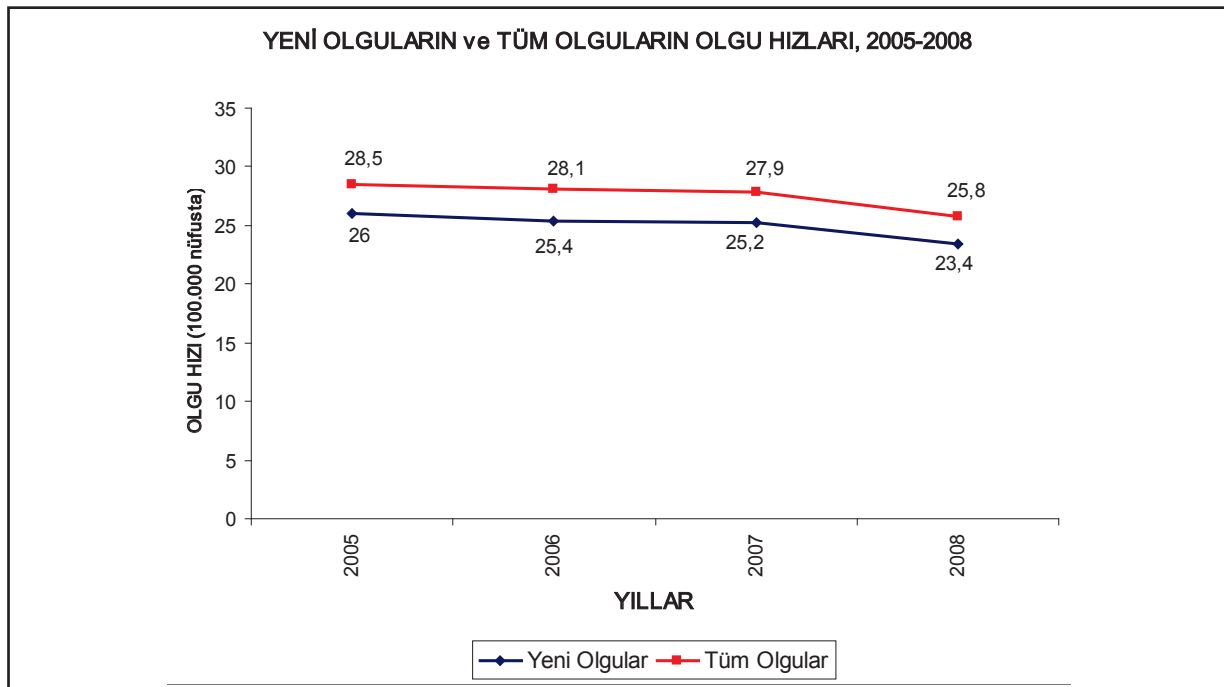
Tablo 8. Yıllara Göre Toplam Olgu Sayıları ile Olgu Hızları, 2005-2008

Yıllar	Yıl Ortası Nüfus	Toplam Olgu*	Olgu Hızı (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim, %**
2005	72.065.000	20.535	28,5	-
2006	72.974.000	20.526	28,1	-1,4
2007***	70.586.256	19.694	27,9	-0,7
2008***	71.517.100	18.452	25,8	-7,5

*2005 yılından itibaren Dünya Sağlık Örgütü standartlarına uygun şekilde TUTSA formları ile bireysel veriler toplanmıştır.

**Yıllık yüzde değişim: (O yılın olgu hızı-bir önceki yılın olgu hızı) / Bir önceki yılın olgu hızı x 100

***2007 ve 2008 yılları için adrese dayalı nüfus sayımı sonuçları kullanılmıştır.

Şekil 8. Verem Savaşı Dispanseri Kayıtlarında Yeni Olguların ve Tüm Olguların Olgu Hızları,

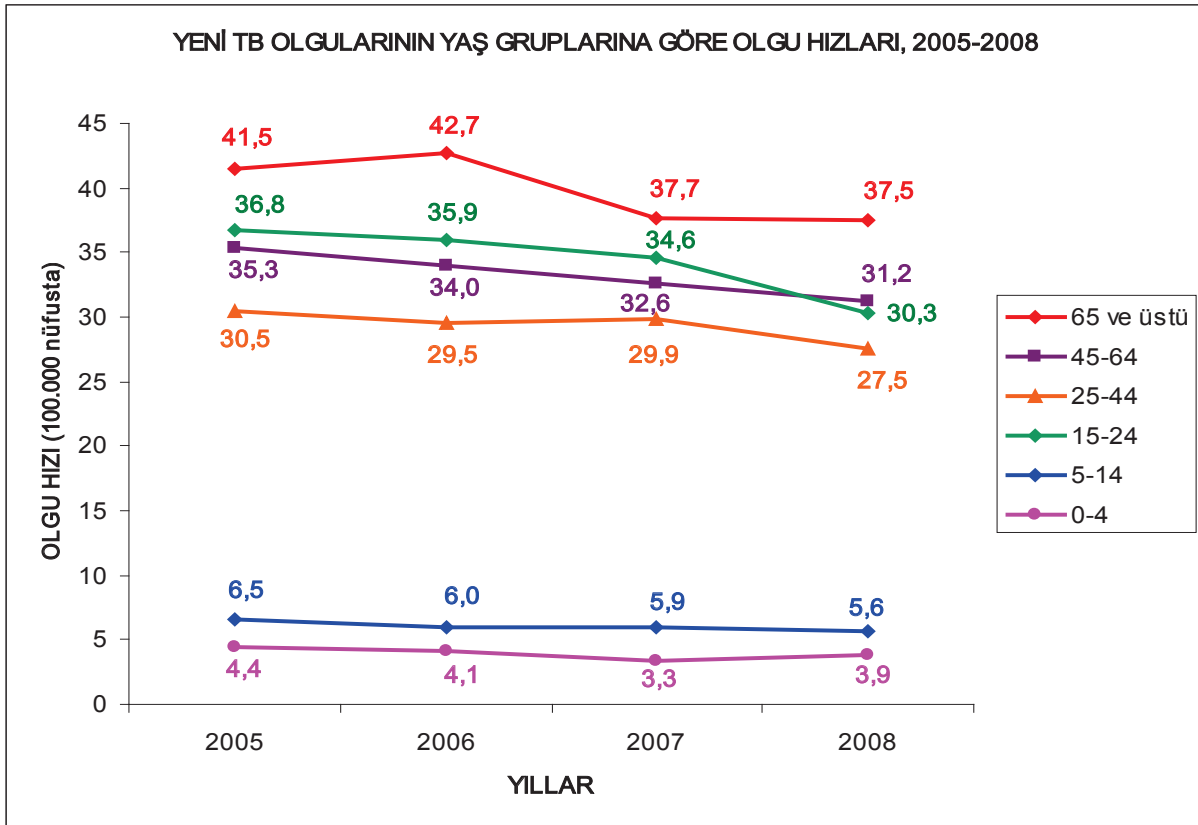
2005-2008

Tablo 9. Tüm TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgü Hızları, 2005-2008

Yıllar	Tüm Hastalar	Yaş Grupları											
		0-4		5-14		15-24		25-44		45-64		65 ve +	
		Sayı (%)	Olgü Hızı	Sayı (%)	Olgü Hızı	Sayı (%)	Olgü Hızı	Sayı (%)	Olgü Hızı	Sayı (%)	Olgü Hızı	Sayı (%)	Olgü Hızı
2005	20.535	293 1,4	4,4	942 4,6	6,8	4.962 24,2	38,6	7.662 37,3	33,7	4.717 23,0	40,3	1.959 9,5	46,1
2006	20.526	274 1,3	4,2	871 4,2	6,3	4.865 23,7	38,0	7.661 37,3	33,0	4.786 23,3	39,6	2.069 10,1	47,5
2007	19.694	197 1,0	3,4	787 4,0	6,1	4.521 23,0	36,5	7.362 37,4	33,4	4.743 24,1	37,9	2.084 10,6	41,7
2008	18.452	236 1,3	3,9	744 4	5,8	3.974 21,5	31,9	6.828 37,1	30,5	4.668 25,3	35,9	2.002 10,8	40,9

Tablo 10. Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgü Hızları, 2005-2008

Yıllar	Toplam Yeni Olgü	Yaş Grupları											
		0-4		5-14		15-24		25-44		45-64		65 ve +	
		Sayı (%)	Olgü Hızı	Sayı (%)	Olgü Hızı	Sayı (%)	Olgü Hızı	Sayı (%)	Olgü Hızı	Sayı (%)	Olgü Hızı	Sayı (%)	Olgü Hızı
2005	18.753	291 1,6	4,4	906 4,8	6,5	4.735 25,3	36,8	6.928 36,9	30,5	4.129 22,0	35,3	1.764 9,4	41,5
2006	18.544	271 1,5	4,1	842 4,5	6,0	4.608 24,9	35,9	6.851 37,0	29,5	4.113 22,2	34,0	1.859 10,0	42,7
2007	17.781	193 1,1	3,3	758 4,3	5,9	4.288 24,1	34,6	6.583 37,0	29,9	4.074 22,9	32,6	1.885 10,6	37,7
2008	16.760	232 1,4	3,9	717 4,3	5,6	3.770 22,5	30,3	6.152 36,7	27,5	4.056 24,2	31,2	1.833 10,9	37,5

Şekil 9. Yeni Olguların Yaş Gruplarına Göre Olgü Hızları, 2005-2008

Tablo 11: TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2008

YAŞ GRUBU	CİNSİYET				TOPLAM	
	Erkek		Kadın		Sayı	%**
	Sayı	%*	Sayı	%*		
0-4	130	55,1	106	44,9	236	1,3
5-14	370	49,7	374	50,3	744	4,0
15-24	2.260	56,9	1.714	43,1	3.974	21,5
25-34	2.458	61,8	1.521	38,2	3.979	21,6
35-44	1.928	67,7	921	32,3	2.849	15,5
45-54	1.889	71,0	772	29,0	2.661	14,4
55-64	1.311	65,3	696	34,7	2.007	10,9
65 ve +	1.130	56,4	872	43,6	2.002	10,8
TOPLAM	11.476	62,2	6.976	37,8	18.452	100,0

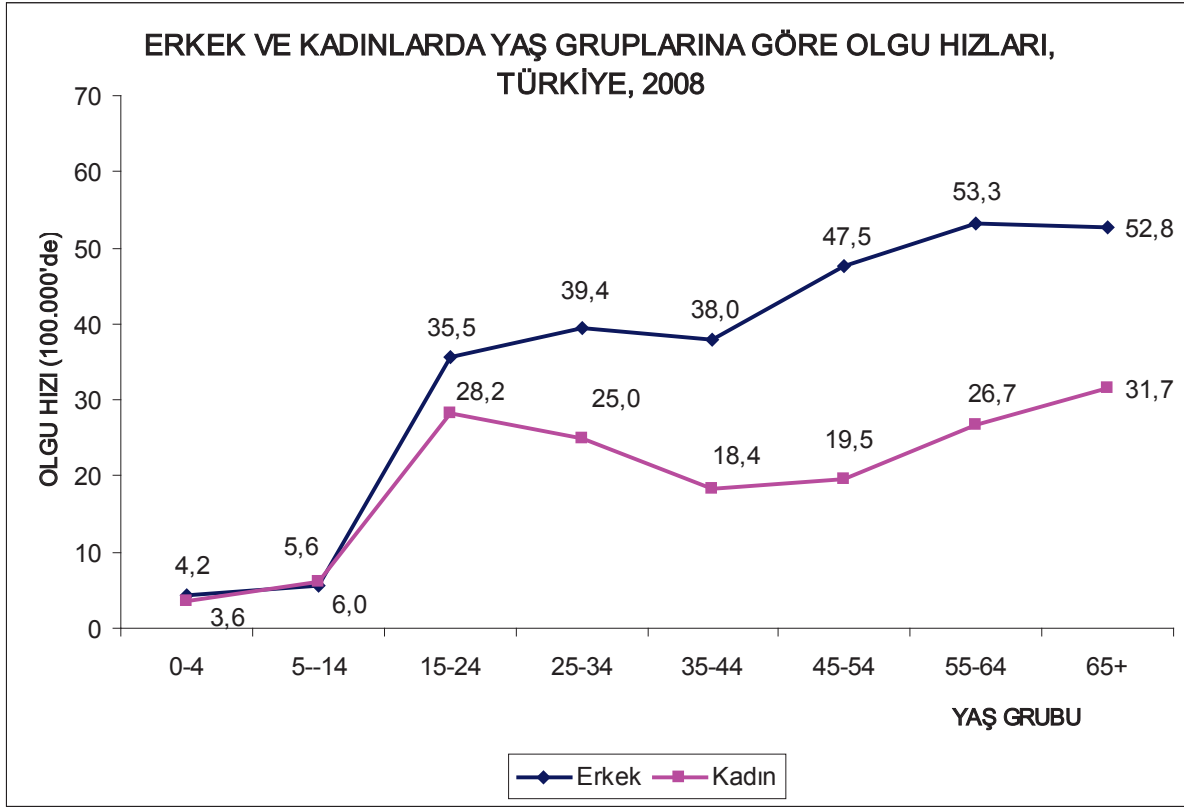
*Satır yüzdesi,

**Sütun yüzdesi

Tablo 12. TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgü Hızları (100.000'de), 2008

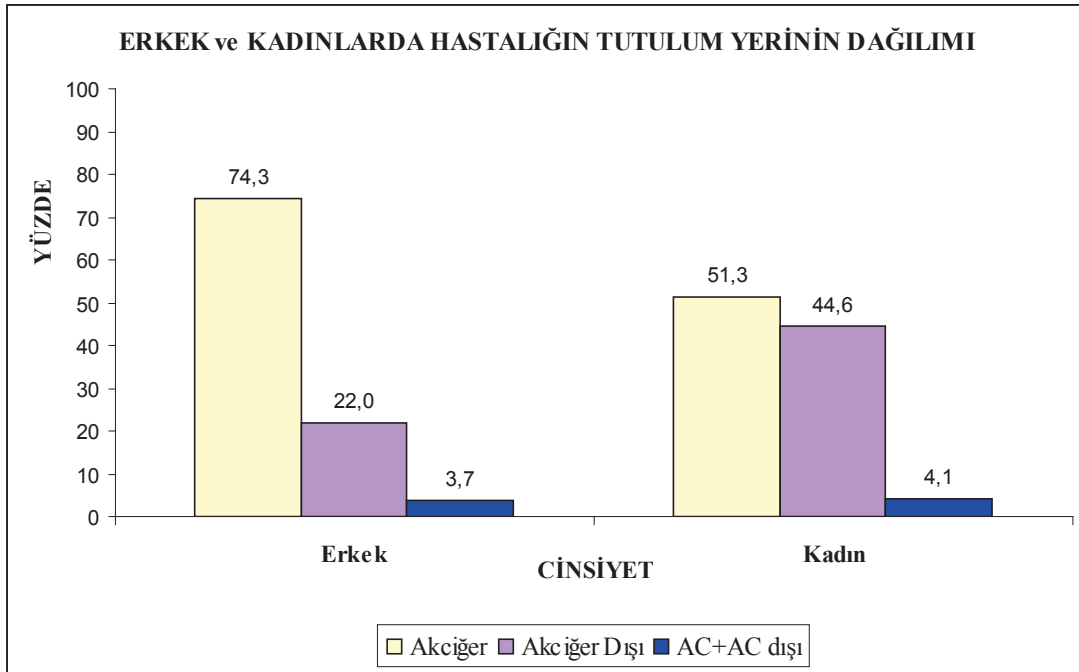
CİNSİYET	YAŞ GRUBU								TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	
Erkek	4,2	5,6	35,5	39,4	38,0	47,5	53,3	52,8	32,0
Kadın	3,6	6,0	28,2	25,0	18,4	19,5	26,7	31,7	19,6
TOPLAM	3,9	5,8	31,9	32,3	28,3	33,6	39,6	40,9	25,8

Hız hesaplamasında her yaş grubu için 2008 yılı adrese dayalı nüfus sayımı verileri kullanılmıştır

Şekil 10. TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgü Hızları , 2008

Tablo 13: TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008

CİNSİYET	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM
	Akciğer		Akciğer Dışı		AC+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı
Erkek	8.523	74,3	2.523	22,0	430	3,7	11.476
Kadın	3.577	51,3	3.116	44,6	283	4,1	6.976
TOPLAM	12.100	65,6	5.639	30,6	713	3,8	18.452

Şekil 11. Erkek ve Kadınlarda Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008

Tablo 14: Yaş Gruplarına Göre TB Hastalığının Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008

YAŞ GRUBU	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM
	Akciğer		Akciğer Dışı		AC+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı
0-4	135	57,2	83	35,2	18	7,6	236
5-14	398	53,5	316	42,5	30	4,0	744
15-24	2.681	67,5	1.128	28,4	165	4,1	3.974
25-34	2.656	66,8	1.163	29,2	160	4,0	3.979
35-44	1.932	67,8	814	28,6	103	3,6	2.849
45-54	1.836	69,0	745	28,0	80	3,0	2.661
55-64	1.277	63,6	665	33,1	65	3,3	2.007
65 ve +	1.185	59,2	725	36,2	92	4,6	2.002
TOPLAM	12.100	65,6	5.639	30,6	713	3,8	18.452

Tablo 15. Çeşitli Hasta Gruplarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2008

HASTA GRUBU	YAŞ GRUBU									
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	13	98	1.716	1.803	1.434	1.358	880	771	8.073
	%	0,2	1,2	21,3	22,3	17,8	16,8	10,9	9,6	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	153	428	2.846	2.816	2.035	1.916	1.342	1.277	12.813
	%	1,2	3,3	22,2	22,0	15,9	15,0	10,5	10,0	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	83	316	1.128	1.163	814	745	665	725	5.639
	%	1,5	5,6	20,0	20,6	14,4	13,2	11,8	12,9	100,0
Tüm Hastalar	Sayı	236	744	3.974	3.979	2.849	2.661	2.007	2.002	18.452
	%	1,3	4,0	21,5	21,6	15,4	14,4	10,9	10,8	100,0

* AC + (AC+AC dışı)

Tablo 16. Erkek Hastalarda Çeşitli Grupların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2008

HASTA GRUBU	YAŞ GRUBU									
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	8	43	1.008	1.253	1.176	1.176	726	523	5.913
	%	0,1	0,7	17,0	21,2	19,9	19,9	12,3	8,8	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	84	202	1.656	1.905	1.594	1.600	1.069	843	8.953
	%	0,9	2,3	18,5	21,3	17,8	17,9	11,9	9,4	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	46	168	604	553	334	289	242	287	2.523
	%	1,8	6,7	23,9	21,9	13,2	11,5	9,6	11,4	100,0
Tüm Hastalar	Sayı	130	370	2.260	2.458	1.928	1.889	1.311	1.130	11.476
	%	1,1	3,2	19,7	21,4	16,8	16,5	11,4	9,8	100,0

* AC + (AC+AC dışı)

Tablo 17. Kadın Hastalarda Çeşitli Grupların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2008

HASTA GRUBU	YAŞ GRUBU									
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	5	55	708	550	258	182	154	248	2.160
	%	0,2	2,5	32,8	25,5	11,9	8,4	7,1	11,5	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	69	226	1.190	911	441	316	273	434	3.860
	%	1,8	5,9	30,8	23,6	11,4	8,2	7,1	11,2	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	37	148	524	610	480	456	423	438	3.116
	%	1,2	4,7	16,8	19,6	15,4	14,6	13,6	14,1	100,0
Tüm Hastalar	Sayı	106	374	1.714	1.521	921	772	696	872	6.976
	%	1,5	5,4	24,6	21,8	13,2	11,1	10,0	12,5	100,0

* AC + (AC+AC dışı)

Tablo 18: TB Hastalarında Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM	
	Akciğer		Akciğer dışı		AC+AC dışı			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yeni	10.642	63,5	5.442	32,5	676	4,0	16.760	90,8
Tedavi Görmüş	1.458	86,2	197	11,6	37	2,2	1.692	9,2
Nüks	1.131	86,1	156	11,9	27	2,0	1.314	7,1
Tedaviyi terkten dönen	227	84,7	35	13,1	6	2,2	268	1,5
Tedavi başarısızlığından gelen	83	92,2	6	6,7	1	1,1	90	0,5
Kronik	16	94,1	-	-	1	5,9	17	0,1
Nakil gelen	1	33,3	-	-	2	66,7	3	0,0
TOPLAM	12.100	65,6	5.639	30,6	713	3,8	18.452	100,0

Tablo 19: Erkek Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						Toplam	
	Akciğer		Akciğer Dışı		AC+AC Dışı			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yeni	7.368	72,1	2.440	23,9	405	4,0	10.213	89,0
Tedavi görmüş	1.155	91,4	83	6,6	25	2,0	1.263	11,0
Nüks	886	91,5	62	6,4	20	2,1	968	8,5
Tedaviyi terkten dönen	200	90,5	18	8,1	3	1,4	221	1,9
Tedavi başarısızlığından gelen	56	93,3	3	5,0	1	1,7	60	0,5
Kronik	13	92,9	-	-	1	7,1	14	0,1
Toplam	8.523	74,3	2.523	22,0	430	3,7	11.476	100,0

Tablo 20: Kadın Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2008

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						Toplam	
	Akciğer		Akciğer Dışı		AC+AC Dışı			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yeni	3.274	50,0	3.002	45,9	271	4,1	6.547	93,9
Tedavi Görmüş	303	70,6	114	26,6	12	2,8	429	6,1
Nüks	245	70,8	94	27,2	7	2,0	346	5,0
Tedaviyi terkten dönen	27	57,4	17	36,2	3	6,4	47	0,6
Tedavi başarısızlığından gelen	27	90,0	3	10,0	-	-	30	0,4
Kronik	3	100,0	-	-	-	-	3	0,05
Nakil gelen	1	33,3	-	-	2	66,7	3	0,05
TOPLAM	3.577	51,3	3.116	44,7	283	4,0	6.976	100,0

Tablo 21. Yeni Olgularda Yıllara Göre Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2008

Yıllar	Akciğer*		Akciğer Dışı		Toplam**
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	13.394	71,4	5.359	28,6	18.753
2006	12.935	69,8	5.609	30,2	18.544
2007	11.996	67,5	5.785	32,5	17.781
2008	11.318	67,5	5.442	32,5	16.760

*“Akciğer” ve “akciğer + akciğer dışı” organ tutulumu olan hastalar

**2005 yılından itibaren Dünya Sağlık Örgütü standartlarına uygun şekilde TUTSA formları ile bireysel veriler toplanmıştır.

Tablo 22. Tüm Olgularda Yıllara Göre Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2008

Yıllar	Akciğer*		Akciğer dışı		Toplam**
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	14.987	73,0	5.548	27,0	20.535
2006	14.740	71,8	5.786	28,2	20.526
2007	13.690	69,5	6.004	30,5	19.694
2008	12.813	69,4	5.639	30,6	18.452

*“Akciğer” ve “akciğer + akciğer dışı” organ tutulumu olan hastalar

**2005 yılından itibaren Dünya Sağlık Örgütü standartlarına uygun şekilde TUTSA formları ile bireysel veriler toplanmıştır.

Tablo 23. Çocuk Hastalarda (0-14 Yaş) Yıllara Göre Tüberküloz Menenjit Olgularının Dağılımı, 2002-2008

Yıllar	0-4 yaş		5-9 yaş		10-14 yaş		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
2002	10	34,5	15	51,7	4	13,8	29
2003	19	50,0	15	39,5	4	10,5	38
2004	13	46,4	12	42,9	3	10,7	28
2005	13	37,1	13	37,1	9	25,8	35
2006	22	53,7	8	19,5	11	26,8	41
2007	11	40,8	7	25,9	9	33,3	27
2008	22	68,8	6	18,8	4	12,4	32

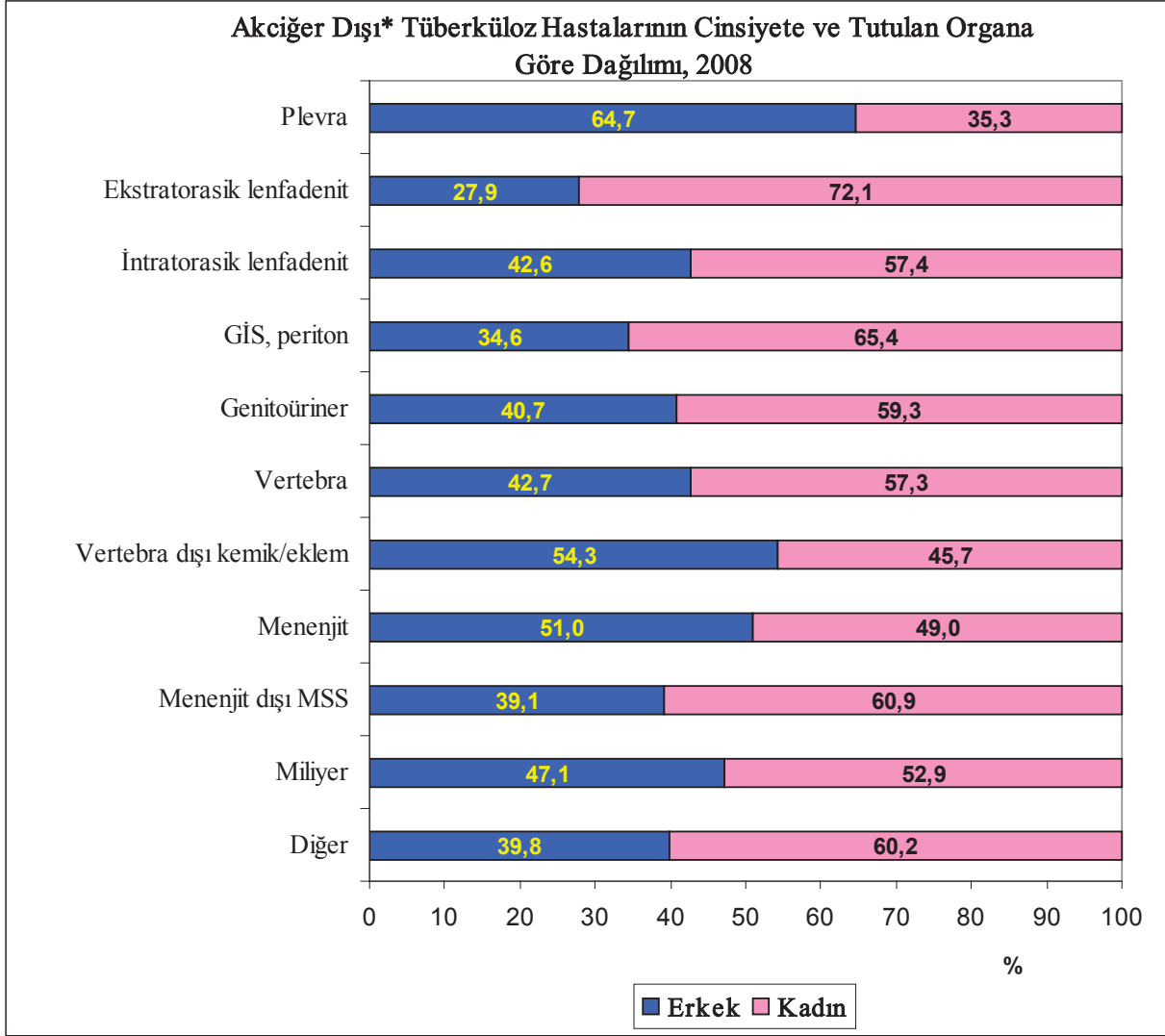
Tablo 24. Akciğer Dışı TB Olgularında Tutulan Organların Dağılımı, 2008

TUTULAN ORGAN	Akciğer Dışı		AC+AC Dışı		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Plevra	2.087	37,0	290	40,7	2.377	37,4
Ekstratorasik LAP	1.818	32,2	99	13,9	1.917	30,2
GİS-periton	276	4,9	25	3,5	301	4,7
GÜS	267	4,7	13	1,8	280	4,4
İntratorasik LAP	243	4,3	34	4,8	277	4,4
Vertebra dışı kemik	217	3,9	17	2,4	234	3,7
Vertebra	193	3,4	13	1,8	206	3,2
Miliyer	-	-	155	21,8	155	2,4
Menenjit	131	2,3	16	2,2	147	2,3
Menenjit dışı MSS	20	0,4	3	0,4	23	0,4
Diğer	387	6,9	48	6,7	435	6,9
TOPLAM	5.639	100,0	713	100,0	6.352	100,0

Tablo 25. Akciğer Dışı Tüberkülozda Cinsiyete Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2008

TUTULAN ORGAN	CİNSİYET				TOPLAM*	
	Erkek		Kadın			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Plevra	1.538	52,1	839	24,7	2.377	37,4
Ekstratorasik LAP	534	18,1	1.383	40,7	1.917	30,2
GİS-periton	104	3,5	197	5,8	301	4,7
GÜS	114	3,9	166	4,9	280	4,4
İntratorasik LAP	118	4,0	159	4,7	277	4,4
Vertebra dışı kemik	127	4,3	107	3,1	234	3,7
Vertebra	88	3,0	118	3,5	206	3,2
Miliyer	73	2,5	82	2,4	155	2,4
Menenjit	75	2,5	72	2,1	147	2,3
Menenjit dışı MSS	9	0,3	14	0,4	23	0,4
Diğer	173	5,8	262	7,7	435	6,9
TOPLAM	2.953	100,0	3.399	100,0	6.352	100,0

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.639 olgu ile akciğer ile beraber akciğer dışı organ tutulumu da olan 713 olgu alınmıştır.

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.639 olgu ile akciğer ile beraber akciğer dışı organ tutulumu da olan 713 olgu (toplam 6.352 olgu) alınmıştır.

Şekil 12. Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Tutulan Organa Göre Dağılımı, 2008

Tablo 26. Akciğer Dışı Tüberkülozda Yaş Gruplarına Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2008

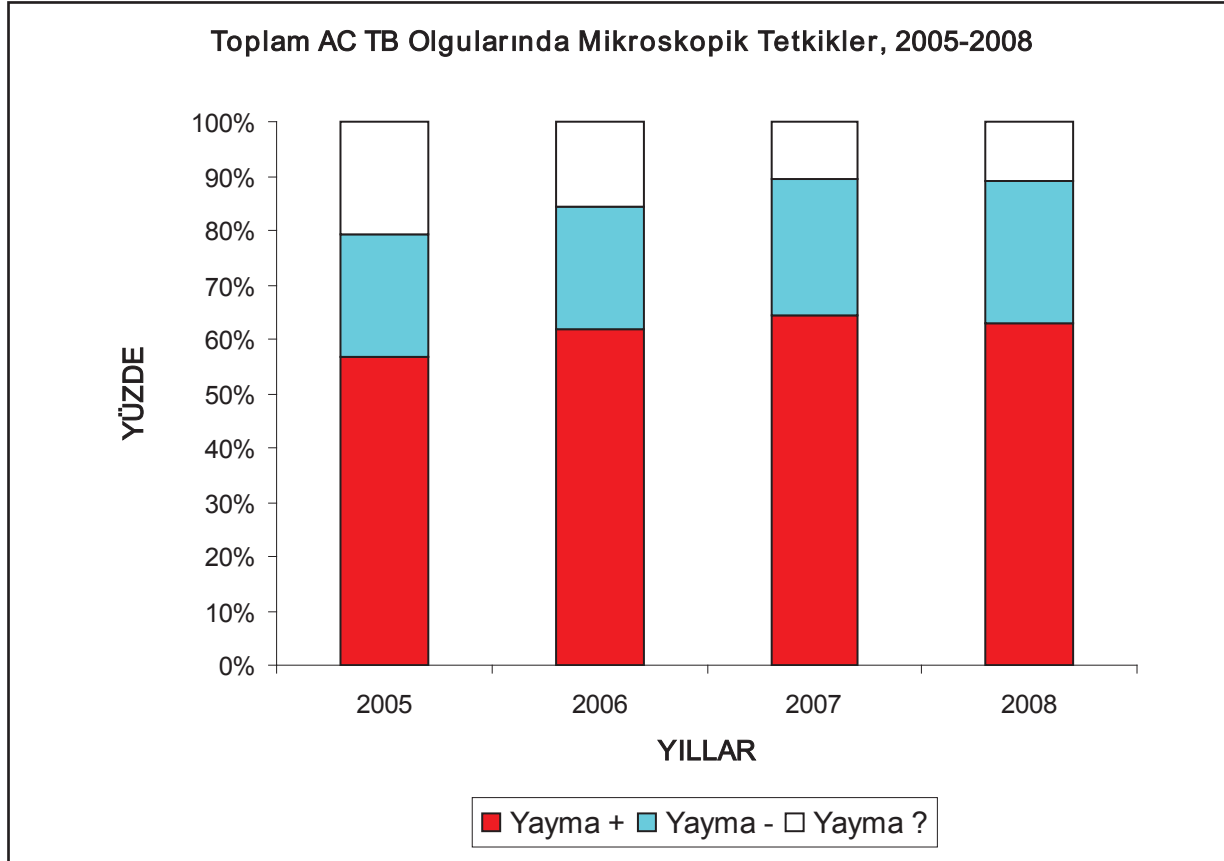
TUTULAN ORGAN	YAŞ GRUBU																		TOPLAM*	
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +		Sayı	%		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%				
Plevra	7	6,9	82	23,7	722	55,8	590	44,6	317	34,6	236	28,6	187	25,6	236	28,9	2.377	37,4		
Ekstratorasik LAP	21	20,8	115	33,2	292	22,6	360	27,2	303	33,0	290	35,2	262	35,9	274	33,5	1.917	30,2		
GİS-periton	0	-	14	4,1	79	6,1	52	3,9	47	5,1	40	4,8	39	5,3	30	3,7	301	4,7		
GÜS	1	1,0	10	2,9	33	2,6	65	4,9	45	4,9	52	6,3	43	5,9	31	3,8	280	4,4		
İntratorasik LAP	28	27,7	64	18,5	24	1,9	33	2,5	22	2,4	40	4,8	40	5,5	26	3,2	277	4,4		
Vertebra dışı kemik	7	6,9	12	3,5	29	2,2	40	3,0	28	3,1	27	3,3	34	4,7	57	7,0	234	3,7		
Vertebra	5	5,0	5	1,4	19	1,5	37	2,8	30	3,3	31	3,8	40	5,5	39	4,8	206	3,2		
Miliyer	8	7,9	9	2,6	26	2,0	24	1,8	26	2,8	14	1,7	13	1,8	35	4,3	155	2,4		
Menejit	22	21,8	10	2,9	30	2,3	24	1,8	23	2,5	16	1,9	11	1,5	11	1,3	147	2,3		
Menejit dışı MSS	0	-	1	0,3	1	0,1	6	0,5	5	0,5	4	0,5	4	0,5	2	0,2	23	0,4		
Diğer	2	2,0	24	6,9	38	2,9	92	7,0	71	7,8	75	9,1	57	7,8	76	9,3	435	6,9		
TOPLAM	101	100,0	346	100,0	1.293	100,0	1.323	100,0	917	100,0	825	100,0	730	100,0	817	100,0	6.352	100,0		

* Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.639 olgu ile akciğerle beraber akciğer dışı organ tutulumu da olan 713 olgu alınmıştır. Yüzdeler sütun yüzdesidir.

Tablo 27. Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2008

Yıllar	YAYMA MİKROSKOPİSİ						Akciğer TB*
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	8.505	56,7	3.361	22,4	3.121	20,8	14.987
2006	9.132	62,0	3.298	22,4	2.310	15,7	14.740
2007	8.797	64,3	3.422	25,0	1.471	10,7	13.690
2008	8.073	63,0	3.345	26,1	1.395	10,9	12.813

*“Akciğer” ve “akciğer + akciğer dışı” olgular.

“Akciğer” ve “akciğer + akciğer dışı” olgular birlikte değerlendirilmiştir.

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Şekil 13. Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2008

Tablo 28. Tüm Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2008

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı
YENİ	6.993	61,8	3.033	26,8	1.292	11,4	11.318
TEDAVİ GÖRMÜŞ	1.080	72,2	312	20,9	103	6,9	1.495
Nüks	840	72,6	247	21,3	71	6,1	1.158
Tedaviyi terkten dönen	159	68,3	46	19,7	28	12,0	233
Tedavi başarısızlığından gelen	65	77,4	16	19,0	3	3,6	84
Kronik	16	94,1	-	-	1	5,9	17
Nakil gelen	-	-	3	100,0	-	-	3
TOPLAM	8.073	63,0	3.345	26,1	1.395	10,9	12.813

* “Akciğer” ve “akciğer + akciğer dışı” olgular.

Tablo 29. Erkek Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2008

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı
YENİ	5.038	64,8	2.000	25,7	735	9,5	7.773
TEDAVİ GÖRMÜŞ	875	74,2	236	20,0	69	5,8	1.180
Nüks	675	74,5	188	20,8	43	4,7	906
Tedaviyi terkten dönen	142	70,0	38	18,7	23	11,3	203
Tedavi başarısızlığından gelen	45	79,0	10	17,5	2	3,5	57
Kronik	13	92,9	-	-	1	7,1	14
TOPLAM	5.913	66,0	2.236	25,0	804	9,0	8.953

* “Akciğer” ve “akciğer + akciğer dışı” olgular.

Tablo 30. Kadın Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2008

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı
YENİ	1.955	55,2	1.033	29,1	557	15,7	3.545
TEDAVİ GÖRMÜŞ	205	65,1	76	24,1	34	10,8	315
Nüks	165	65,5	59	23,4	28	11,1	252
Tedaviyi terkten dönen	17	56,7	8	26,7	5	16,6	30
Tedavi başarısızlığından gelen	20	74,1	6	22,2	1	3,7	27
Kronik	3	100,0	-	-	-	-	3
Nakil gelen	-	-	3	100,0	-	-	3
TOPLAM	2.160	56,0	1.109	28,7	591	15,3	3.860

* “Akciğer” ve “akciğer + akciğer dışı” olgular.

Tablo 31. Akciğer TB Hastalarında Yıllara Göre Mikroskopi, Kültür ve İDT İle İlgili Veriler, 2005-2008

		2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Toplam Akciğer TB*		14.987	14.740	13.690	12.813	14.987	14.740	13.690	12.813	14.987	14.740	13.690	12.813
		Mikroskopi				Kültür				İDT			
Tetkik yapılan	Sayı	11.866	12.430	12.219	11.418	6.971	8.211	8.379	8.050	3.745	4.846	4.917	4.963
	Yüzde	79,2	84,3	89,3	89,1	46,5	55,7	61,2	62,8	25,0	32,9	35,9	38,7
Pozitif	Sayı	8.505	9.132	8.797	8.073	5.708	6.619	6.868	6545				
	Yüzde	56,8	61,9	64,3	63,0	38,1	44,9	50,2	51,1				
Negatif	Sayı	3.361	3.298	3.422	3.345	1.263	1.592	1.511	1505				
	Yüzde	22,4	22,4	25	26,1	8,4	10,8	11	11,7				
Yapılmadı	Sayı	3.121	2.310	1.471	1.395	8.016	6.529	5.311	4.763				
	Yüzde	20,8	15,7	10,7	10,9	53,5	44,3	38,8	37,2				

* “Akciğer” ve “akciğer + akciğer dışı” olgular.

Tablo 32. Tüm Akciğer TB Hastalarda Yıllara Göre Mikroskopi ve Kültür Sonuçlarının Birlikte Değerlendirilmesi, 2005-2008

Mikrobiyolojik tetkik yapıma durumu	2005		2006		2007		2008	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Y?, K?	2.884	19,3	1.982	13,4	1.424	10,4	1.306	10,2
Y?, K-	56	0,4	93	0,6	8	0,1	21	0,2
Y?, K+	181	1,2	235	1,6	39	0,3	68	0,6
Y-, K?	1.505	10,0	1.099	7,5	1.119	8,2	1.017	7,9
Y-, K-	872	5,8	1.008	6,8	1.018	7,4	1.054	8,2
Y-, K+	984	6,6	1.191	8,1	1.285	9,4	1.274	9,9
Y+, K?	3.627	24,2	3.448	23,4	2.768	20,2	2.440	19,0
Y+, K-	335	2,2	491	3,3	485	3,5	430	3,4
Y+, K+	4.543	30,3	5.193	35,2	5.544	40,5	5.203	40,6
Toplam *Akciğer TB	14.987	100,0	14.740	100,0	13.690	100,0	12.813	100,0

* “Akciğer” ve “akciğer + akciğer dışı” olgular.

(+) : Pozitif, (-) : Negatif, (?) : Bakılmadı

Tablo 33. İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Her Bir TB İlacı İçin Toplam Direnç Sonuçları*, 2005-2008

OLGU TANIMI	2005**		2006		2007		2008	
	Dirençli Sayı	Dirençli %	Dirençli Sayı	Dirençli %	Dirençli Sayı	Dirençli %	Dirençli Sayı	Dirençli %
Yeni Hastalar	(n=3.237)		(n=4.135)		(n=4.142)		(n=4.221)	
İzoniiazid	291	9,0	444	10,7	492	11,9	479	11,3
Rifampisin	144	4,4	185	4,5	202	4,9	166	3,9
Etambutol	97	3,0	147	3,6	115	2,8	143	3,4
Streptomisin	227	7,0	348	8,4	296	7,1	275	6,5
ÇİD	101	3,1	131	3,2	120	2,9	125	3,0
Tedavi Görmüş Hastalar	(n=508)		(n=711)		(n=775)		(n=742)	
İzoniiazid	139	27,4	169	23,8	214	27,6	207	27,9
Rifampisin	107	21,1	141	19,8	145	18,7	162	21,8
Etambutol	51	10,0	94	13,2	64	8,3	71	9,6
Streptomisin	77	15,2	121	17,0	107	13,8	96	12,9
ÇİD	90	17,7	118	16,6	120	15,5	138	18,6
Tüm Hastalar	(n= 3.745)		(n=4.846)		(n=4.917)		(n=4.963)	
İzoniiazid	430	11,5	613	12,6	706	14,4	686	13,8
Rifampisin	251	6,7	326	6,7	347	7,1	328	6,6
Etambutol	148	4,0	241	5,0	179	3,6	214	4,3
Streptomisin	304	8,1	469	9,7	403	8,2	371	7,5
ÇİD	191	5,1	249	5,1	240	4,9	263	5,3

*Her bir ilaç için toplam dirençli hasta sayısı belirlenirken, diğer ilaçlara dirençli ya da duyarlı olması dikkate alınmamıştır.

**2005 yılında etambutol için 3 yeni, 1 tedavi görmüş; streptomisin için 1 yeni, 1 tedavi görmüş hastanın İDT sonucu bulunmamaktadır. 2006 yılı için 2 yeni hastada etambutol, 1 yeni 1 nüks hastada streptomisin için İDT sonucu yoktur.

Tablo 34. İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Tekli ve Çoklu İlaç Direnci Dağılımları*, 2008

DİRENÇ DURUMU	YENİ HASTA		TEDAVİ GÖRMÜŞ		TÜM HASTALAR	
	n= 4.201**		n= 730**		n= 4.931**	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
TOPLAM DUYARLI	3.509	83,5	482	66,0	3.991	80,9
TOPLAM DİRENÇLİ	692	16,5	248	34,0	940	19,1
H dirençli	261	6,2	47	6,4	308	6,2
R dirençli	27	0,6	20	2,7	47	1,0
S dirençli	137	3,3	19	2,6	156	3,2
E dirençli	39	0,9	7	1,0	46	0,9
TOPLAM TEK İLAÇ	464	11,0	93	12,7	557	11,3
HR dirençli	47	1,1	59	8,1	106	2,1
HS dirençli	53	1,3	11	1,5	64	1,3
HE dirençli	24	0,6	6	0,8	30	0,6
RS dirençli	4	0,1	2	0,3	6	0,1
RE dirençli	7	0,2	1	0,1	8	0,2
ES dirençli	4	0,1	0		4	0,1
TOPLAM İKİ İLAÇ	139	3,4	79	10,8	218	4,4
HRS dirençli	20	0,5	24	3,4	44	0,9
HRE dirençli	16	0,4	14	1,9	30	0,6
HSE dirençli	13	0,3	4	0,5	17	0,3
RSE dirençli	2	0,05	0	-	2	0,1
TOPLAM ÜÇ İLAÇ	51	1,2	42	5,8	93	1,9
HRSE DİRENÇLİ	38	0,9	34	4,7	72	1,5

*Dört ilaç için de duyarlılık testi yapılmış olup, hastaların dirençli olduğu ilaç ya da ilaçlar dışında kalan diğer ilaçlara duyarlı olduğu gösterilmiőtir.

**Dört ilaç için de duyarlılık testi yapılan hasta sayısı. Yeni hastalarda 20, daha önce tedavi görmüşlerde 12, toplamda 32 hastada dört ilaç direncine birden bakılamaması sebebiyle toplamlar tablo 36'dan farklıdır.

Tablo 35. Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalaraya Göre Dağılımı, 2008

	SAYI		%
AVRUPA			
Almanya	6	61	34,9
Avusturya	1		
Bulgaristan	15		
Romanya	5		
Bosna Hersek	6		
Sırbistan	1		
Polonya	1		
Rusya	6		
Yunanistan	4		
Hollanda	2		
Moldova	4		
Ukrayna	3		
Makedonya	7		
ASYA			
Suudi Arabistan	1	85	48,6
Irak	1		
İran	1		
Suriye	3		
Afganistan	5		
Pakistan	3		
Tayland	1		
Moğolistan	2		
Katar	1		
Ermenistan	1		
Azerbaycan	29		
Gürcistan	9		
Kazakistan	5		
Kırgızistan	3		
Özbekistan	8		
Türkmenistan	12		
AFRİKA			
Güney Afrika	1	29	16,5
Etiyopya	1		
Libya	1		
Somali	25		
Kongo	1		
TOPLAM	175		100,0

3

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 36. İllere Göre Toplam Olgu Sayısı ve Olgu Hızı (100 binde), 2005-2008

İLLER	Toplam Olgu Sayısı				Toplam Olgu Hızı			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Adana	547	515	481	393	27,9	26,0	24,0	19,4
Adıyaman	132	101	110	109	19,8	14,9	18,9	18,6
Afyonkarahisar	88	82	96	90	10,7	9,9	13,7	12,9
Ağrı	104	71	86	65	18,4	12,4	16,2	12,2
Aksaray	58	41	53	54	13,8	9,6	14,5	14,6
Amasya	85	67	70	61	23,9	19,0	21,3	18,8
Ankara	683	674	644	665	15,8	15,4	14,4	14,6
Antalya	325	316	320	276	16,2	15,3	17,9	14,8
Ardahan	11	15	14	14	9,0	12,6	12,4	12,5
Artvin	34	58	55	45	19,7	34,6	32,7	27,0
Aydın	289	261	248	248	29,2	26,1	26,2	25,7
Balıkesir	394	380	315	356	35,9	34,5	28,2	31,5
Bartın	84	142	95	66	51,1	89,0	52,2	35,6
Batman	137	130	147	105	27,0	25,1	31,1	21,6
Bayburt	10	12	10	12	11,4	14,0	13,1	15,9
Bilecik	40	35	38	39	20,2	17,6	18,6	20,2
Bingöl	60	43	70	77	24,3	17,5	27,8	30,1
Bitlis	42	40	48	45	10,3	9,7	14,6	13,8
Bolu	33	47	62	54	12,4	17,8	22,9	20,1
Burdur	36	33	29	22	14,5	13,4	11,5	8,9
Bursa	862	822	812	803	36,5	34,1	33,3	32,0
Çanakkale	175	208	160	149	37,5	44,5	33,6	31,4
Çankırı	33	35	32	22	12,1	12,8	18,4	12,5
Çorum	129	104	108	88	22,7	18,6	19,6	16,1
Denizli	163	153	169	125	18,6	17,3	18,6	13,6
Diyarbakır	424	395	377	299	28,8	26,4	25,8	20,0
Düzce	130	119	106	128	39,8	36,1	32,8	39,0
Edirne	185	165	177	171	47,9	43,2	44,6	43,3
Elazığ	201	142	140	119	34,0	23,9	25,9	21,7
Erzincan	35	30	31	31	11,1	9,5	14,5	14,7
Erzurum	156	158	142	153	16,3	16,5	18,1	19,7
Eskişehir	121	101	135	126	16,8	14,0	18,6	17,0
Gaziantep	354	342	319	255	25,3	24,0	20,4	15,8
Giresun	165	211	165	161	31,8	40,8	39,5	38,2
Gümüşhane	29	23	29	19	15,2	12,0	22,2	14,5
Hakkari	23	22	24	33	8,6	8,1	9,7	12,8
Hatay	216	185	175	210	16,7	14,2	12,6	14,9
Iğdır	27	32	46	36	15,2	17,8	25,3	19,6
Isparta	49	50	46	47	9,0	9,1	11,0	11,5
İstanbul	6.336	6.590	6.392	6.171	55,9	56,7	50,8	48,6
İzmir	1.058	1.052	1.036	891	29,0	28,4	27,7	23,5
K.Maraş	140	127	126	121	13,6	12,3	12,5	11,8

Tablo 36. İllere Göre Toplam Olgu Sayısı ve Olgu Hızı (100 binde), 2005-2008 (devam)

İller	Toplam Olgu Sayısı				Toplam Olgu Hızı			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Karabük	76	64	58	55	37,0	31,9	26,5	25,4
Karaman	34	33	18	20	13,6	13,1	8,0	8,7
Kars	52	56	52	40	17,7	19,5	16,7	12,8
Kastamonu	62	65	68	72	18,6	20,1	18,9	20,0
Kayseri	175	205	146	147	16,1	18,7	12,5	12,4
Kırıkkale	38	41	60	52	9,8	10,5	21,4	18,6
Kırklareli	160	183	154	114	48,9	56,0	46,2	33,8
Kırşehir	22	30	22	22	9,1	12,6	9,9	9,9
Kilis	33	26	15	22	32,6	26,5	12,7	18,2
Kocaeli	434	479	495	467	32,6	35,2	34,4	31,3
Konya	321	290	298	287	13,5	12,0	15,2	14,6
Kütahya	125	110	98	89	18,4	16,1	16,8	15,7
Malatya	267	212	206	153	29,3	23,0	28,5	20,9
Manisa	355	351	337	322	27,8	27,5	25,5	24,5
Mardin	133	101	100	104	17,4	13,0	13,4	13,9
Mersin	430	397	319	308	23,6	21,4	20,0	19,2
Muğla	137	115	101	119	17,6	14,5	13,2	15,0
Muş	72	72	74	78	14,9	14,7	18,2	19,3
Nevşehir	35	38	32	29	11,3	12,2	11,4	10,3
Niğde	65	41	37	44	17,9	11,2	11,2	13,0
Ordu	306	293	269	254	34,3	32,9	37,6	35,3
Osmaniye	121	123	91	91	24,9	25,0	20,1	19,6
Rize	133	130	121	101	36,7	36,0	38,3	31,6
Sakarya	364	394	386	310	47,2	50,9	46,2	36,4
Samsun	414	384	327	346	34,7	32,3	26,6	28,0
Siirt	65	61	63	53	24,4	22,9	21,6	17,7
Sinop	58	70	44	45	30,0	37,7	22,2	22,4
Sivas	160	142	148	125	22,2	20,0	23,2	19,8
Şanlıurfa	384	367	390	324	23,2	21,6	25,6	20,6
Şırnak	108	112	67	56	27,4	27,7	16,1	13,0
Tekirdağ	275	299	295	283	39,7	42,2	40,5	36,7
Tokat	182	169	186	148	21,1	19,4	30,0	24,0
Trabzon	248	310	287	211	23,7	29,2	38,8	28,2
Tunceli	8	9	5	7	10,1	11,8	6,0	8,1
Uşak	52	51	55	65	15,8	15,4	16,5	19,5
Van	162	188	164	179	16,4	18,6	16,7	17,8
Yalova	76	62	51	62	41,7	33,5	28,1	31,4
Yozgat	48	61	54	55	6,7	8,4	11,0	11,4
Zonguldak	142	263	263	239	24,9	47,1	42,7	38,6
TOPLAM	20.535	20.526	19.694	18.452	28,5	28,1	27,9	25,8

Tablo 37. İllerin Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2008

İLLER	CİNSİYET				HASTALIĞIN TUTULUM YERİ						TOPLAM OLGU
	Erkek		Kadın		Akciğer		Akciğer Dışı		AC+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	256	65,1	137	34,9	301	76,6	86	21,9	6	1,5	393
Adıyaman	65	59,6	44	40,4	81	74,3	28	25,7	-	-	109
Afyonkarahisar	54	60,0	36	40,0	43	47,8	44	48,9	3	3,3	90
Ağrı	38	58,5	27	41,5	31	47,7	33	50,8	1	1,5	65
Aksaray	34	63,0	20	37,0	31	57,4	22	40,7	1	1,9	54
Amasya	32	52,5	29	47,5	48	78,7	12	19,7	1	1,6	61
Ankara	371	55,8	294	44,2	362	54,4	256	38,5	47	7,1	665
Antalya	189	68,5	87	31,5	200	72,5	69	25,0	7	2,5	276
Ardahan	9	64,3	5	35,7	10	71,4	4	28,6	-	-	14
Artvin	35	77,8	10	22,2	30	66,7	14	31,1	1	2,2	45
Aydın	178	71,8	70	28,2	182	73,4	53	21,4	13	5,2	248
Balıkesir	226	63,5	130	36,5	255	71,6	92	25,8	9	2,5	356
Bartın	46	69,7	20	30,3	48	72,7	16	24,2	2	3,0	66
Batman	63	60,0	42	40,0	68	64,8	28	26,7	9	8,6	105
Bayburt	7	58,3	5	41,7	5	41,7	7	58,3	-	-	12
Bilecik	29	74,4	10	25,6	26	66,7	10	25,6	3	7,7	39
Bingöl	51	66,2	26	33,8	34	44,2	32	41,6	11	14,3	77
Bitlis	24	53,3	21	46,7	24	53,3	19	42,2	2	4,4	45
Bolu	31	57,4	23	42,6	29	53,7	21	38,9	4	7,4	54
Burdur	13	59,1	9	40,9	10	45,5	10	45,5	2	9,1	22
Bursa	498	62,0	305	38,0	519	64,6	260	32,4	24	3,0	803
Çanakkale	116	77,9	33	22,1	105	70,5	38	25,5	6	4,0	149
Çankırı	17	77,3	5	22,7	16	72,7	4	18,2	2	9,1	22
Çorum	53	60,2	35	39,8	55	62,5	31	35,2	2	2,3	88
Denizli	71	56,8	54	43,2	69	55,2	50	40,0	6	4,8	125
Diyarbakır	174	58,2	125	41,8	179	59,9	109	36,5	11	3,7	299
Düzce	87	68,0	41	32,0	90	70,3	34	26,6	4	3,1	128
Edirne	134	78,4	37	21,6	134	78,4	32	18,7	5	2,9	171
Elazığ	73	61,3	46	38,7	70	58,8	48	40,3	1	0,8	119
Erzincan	17	54,8	14	45,2	19	61,3	9	29,0	3	9,7	31
Erzurum	71	46,4	82	53,6	91	59,5	60	39,2	2	1,3	153
Eskişehir	77	61,1	49	38,9	85	67,5	37	29,4	4	3,2	126
Gaziantep	137	53,7	118	46,3	143	56,1	102	40,0	10	3,9	255
Giresun	112	69,6	49	30,4	126	78,3	33	20,5	2	1,2	161
Gümüşhane	16	84,2	3	15,8	15	78,9	2	10,5	2	10,5	19
Hakkari	16	48,5	17	51,5	16	48,5	12	36,4	5	15,2	33
Hatay	129	61,4	81	38,6	136	64,8	64	30,5	10	4,8	210
Iğdır	25	69,4	11	30,6	22	61,1	12	33,3	2	5,6	36
Isparta	26	55,3	21	44,7	22	46,8	21	44,7	4	8,5	47
İstanbul	3.769	61,1	2402	38,9	4.139	67,1	1.780	28,8	252	4,1	6.171

Tablo 37. İllerin Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2008 (devam)

İLLER	CINSİYET				HASTALIĞIN TUTULUM YERİ						TOPLAM OLGU
	Erkek		Kadın		Akciğer		Akciğer Dışı		AC+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı
İzmir	589	66,1	302	33,9	588	66,0	263	29,5	40	4,5	891
K.Maraş	77	63,6	44	36,4	72	59,5	45	37,2	4	3,3	121
Karabük	37	67,3	18	32,7	30	54,5	22	40,0	3	5,5	55
Karaman	12	60,0	8	40,0	12	60,0	8	40,0	-	-	20
Kars	23	57,5	17	42,5	16	40,0	22	55,0	2	5,0	40
Kastamonu	44	61,1	28	38,9	38	52,8	33	45,8	1	1,4	72
Kayseri	80	54,4	67	45,6	76	51,7	69	46,9	2	1,4	147
Kırıkkale	39	75,0	13	25,0	40	76,9	9	17,3	3	5,8	52
Kırklareli	91	79,8	23	20,2	92	80,7	20	17,5	2	1,8	114
Kırşehir	15	68,2	7	31,8	13	59,1	8	36,4	1	4,5	22
Kilis	13	59,1	9	40,9	11	50,0	8	36,4	3	13,6	22
Kocaeli	271	58,0	196	42,0	306	65,5	137	29,3	24	5,1	467
Konya	145	50,5	142	49,5	158	55,1	125	43,6	4	1,4	287
Kütahya	47	52,8	42	47,2	53	59,6	32	36,0	4	4,5	89
Malatya	94	61,4	59	38,6	86	56,2	64	41,8	3	2,0	153
Manisa	203	63,0	119	37,0	211	65,5	89	27,6	22	6,8	322
Mardin	66	63,5	38	36,5	73	70,2	31	29,8	-	-	104
Mersin	202	65,6	106	34,4	225	73,1	71	23,1	12	3,9	308
Muğla	81	68,1	38	31,9	81	68,1	35	29,4	3	2,5	119
Muş	49	62,8	29	37,2	51	65,4	26	33,3	1	1,3	78
Nevşehir	19	65,5	10	34,5	18	62,1	10	34,5	1	3,4	29
Niğde	25	56,8	19	43,2	24	54,5	20	45,5	-	-	44
Ordu	174	68,5	80	31,5	180	70,9	71	28,0	3	1,2	254
Osmaniye	62	68,1	29	31,9	68	74,7	20	22,0	3	3,3	91
Rize	66	65,3	35	34,7	71	70,3	24	23,8	6	5,9	101
Sakarya	200	64,5	110	35,5	222	71,6	76	24,5	12	3,9	310
Samsun	222	64,2	124	35,8	225	65,0	114	32,9	7	2,0	346
Siirt	33	62,3	20	37,7	35	66,0	17	32,1	1	1,9	53
Sinop	36	80,0	9	20,0	42	93,3	3	6,7	-	-	45
Sivas	64	51,2	61	48,8	60	48,0	63	50,4	2	1,6	125
Şanlıurfa	180	55,6	144	44,4	221	68,2	90	27,8	13	4,0	324
Şırnak	28	50,0	28	50,0	33	58,9	22	39,3	1	1,8	56
Tekirdağ	197	69,6	86	30,4	203	71,7	72	25,4	8	2,8	283
Tokat	77	52,0	71	48,0	100	67,6	44	29,7	4	2,7	148
Trabzon	153	72,5	58	27,5	157	74,4	46	21,8	8	3,8	211
Tunceli	5	71,4	2	28,6	3	42,9	4	57,1	-	-	7
Uşak	34	52,3	31	47,7	33	50,8	32	49,2	-	-	65
Van	104	58,1	75	41,9	72	40,2	102	57,0	5	2,8	179
Yalova	40	64,5	22	35,5	43	69,4	13	21,0	6	9,7	62
Yozgat	31	56,4	24	43,6	27	49,1	22	40,0	6	10,9	55
Zonguldak	179	74,9	60	25,1	162	67,8	63	26,4	14	5,9	239
TOPLAM	11.476	62,2	6.976	37,8	12.100	65,6	5.639	30,6	713	3,9	18.452

Tablo 38. Tüberküloz Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2008

İLLER	YAŞ GRUBU																TOP-LAM
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	2	0,5	5	1,3	98	24,9	85	21,6	66	16,8	55	14,0	43	10,9	39	9,9	393
Adıyaman	2	1,8	5	4,6	29	26,6	28	25,7	21	19,3	9	8,3	9	8,3	6	5,5	109
Afyonkarahisar	-	-	1	1,1	14	15,6	16	17,8	11	12,2	12	13,3	18	20,0	18	20,0	90
Ağrı	-	-	3	4,6	22	33,8	14	21,5	10	15,4	7	10,8	5	7,7	4	6,2	65
Aksaray	3	5,6	2	3,7	9	16,7	12	22,2	11	20,4	7	13,0	7	13,0	3	5,6	54
Amasya	-	-	2	3,3	10	16,4	11	18,0	9	14,8	9	14,8	12	19,7	8	13,1	61
Ankara	14	2,1	26	3,9	96	14,4	122	18,3	84	12,6	117	17,6	94	14,1	112	16,8	665
Antalya	3	1,1	2	0,7	48	17,4	60	21,7	47	17,0	49	17,8	41	14,9	26	9,4	276
Ardahan	-	-	1	7,1	5	35,7	-	-	3	21,4	1	7,1	1	7,1	3	21,4	14
Artvin	-	-	-	-	5	11,1	11	24,4	11	24,4	5	11,1	8	17,8	5	11,1	45
Aydın	1	0,4	5	2,0	40	16,1	45	18,1	37	14,9	50	20,2	24	9,7	46	18,5	248
Bahkesir	1	0,3	2	0,6	48	13,5	64	18,0	56	15,7	70	19,7	56	15,7	59	16,6	356
Bartın	-	-	1	1,5	9	13,6	6	9,1	11	16,7	7	10,6	14	21,2	18	27,3	66
Batman	-	-	8	7,6	32	30,5	26	24,8	14	13,3	12	11,4	8	7,6	5	4,8	105
Bayburt	-	-	-	-	1	8,3	1	8,3	1	8,3	2	16,7	-	-	7	58,3	12
Bilecik	-	-	-	-	3	7,7	7	17,9	8	20,5	7	17,9	6	15,4	8	20,5	39
Bingöl	1	1,3	8	10,4	29	37,7	19	24,7	10	13,0	6	7,8	3	3,9	1	1,3	77
Bitlis	3	6,7	2	4,4	15	33,3	12	26,7	3	6,7	3	6,7	5	11,1	2	4,4	45
Bolu	1	1,9	-	-	4	7,4	9	16,7	9	16,7	11	20,4	8	14,8	12	22,2	54
Burdur	-	-	-	-	3	13,6	3	13,6	4	18,2	5	22,7	2	9,1	5	22,7	22
Bursa	3	0,4	22	2,7	155	19,3	185	23,0	138	17,2	144	17,9	85	10,6	71	8,8	803
Çanakkale	-	-	2	1,3	17	11,4	20	13,4	38	25,5	40	26,8	16	10,7	16	10,7	149
Çankırı	-	-	-	-	6	27,3	4	18,2	1	4,5	2	9,1	2	9,1	7	31,8	22
Çorum	2	2,3	2	2,3	12	13,6	19	21,6	13	14,8	14	15,9	11	12,5	15	17,0	88
Denizli	3	2,4	6	4,8	9	7,2	19	15,2	15	12,0	28	22,4	22	17,6	23	18,4	125
Diyarbakır	9	3,0	26	8,7	65	21,7	64	21,4	47	15,7	31	10,4	31	10,4	26	8,7	299
Düzce	3	2,3	5	3,9	22	17,2	22	17,2	16	12,5	19	14,8	17	13,3	24	18,8	128
Edirne	-	-	2	1,2	26	15,2	28	16,4	32	18,7	40	23,4	24	14,0	19	11,1	171
Elazığ	2	1,7	7	5,9	27	22,7	27	22,7	19	16,0	14	11,8	13	10,9	10	8,4	119
Erzincan	-	-	2	6,5	9	29,0	4	12,9	7	22,6	3	9,7	3	9,7	3	9,7	31
Erzurum	4	2,6	11	7,2	31	20,3	28	18,3	18	11,8	24	15,7	18	11,8	19	12,4	153
Eskişehir	3	2,4	4	3,2	20	15,9	25	19,8	16	12,7	27	21,4	19	15,1	12	9,5	126
Gaziantep	9	3,5	10	3,9	59	23,1	66	25,9	44	17,3	20	7,8	22	8,6	25	9,8	255
Giresun	1	0,6	2	1,2	35	21,7	24	14,9	27	16,8	32	19,9	14	8,7	26	16,1	161
Gümüşhane	1	5,3	-	-	4	21,1	4	21,1	2	10,5	3	15,8	2	10,5	3	15,8	19
Hakkari	2	6,1	3	9,1	8	24,2	5	15,2	4	12,1	6	18,2	2	6,1	3	9,1	33
Hatay	-	-	2	1,0	34	16,2	40	19,0	39	18,6	40	19,0	19	9,0	36	17,1	210
Iğdır	-	-	-	-	16	44,4	10	27,8	3	8,3	5	13,9	1	2,8	1	2,8	36
Isparta	1	2,1	1	2,1	3	6,4	8	17,0	4	8,5	8	17,0	12	25,5	10	21,3	47
Mersin	-	-	8	2,6	57	18,5	74	24,0	59	19,2	40	13,0	45	14,6	25	8,1	308
İstanbul	72	1,2	270	4,4	1.688	27,4	1.547	25,1	912	14,8	756	12,3	489	7,9	437	7,1	6.171

Tablo 38. Tüberküloz Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2008 (devam)

İLLER	YAŞ GRUBU																TOPLAM
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
İzmir	12	1,3	26	2,9	150	16,8	155	17,4	155	17,4	141	15,8	127	14,3	125	14,0	891
K.Maraş	-	-	3	2,5	30	24,8	24	19,8	20	16,5	16	13,2	17	14,0	11	9,1	121
Karabük	-	-	3	5,5	8	14,5	7	12,7	12	21,8	9	16,4	6	10,9	10	18,2	55
Karaman	-	-	1	5,0	3	15,0	7	35,0	-	-	3	15,0	4	20,0	2	10,0	20
Kars	-	-	2	5,0	14	35,0	7	17,5	4	10,0	5	12,5	4	10,0	4	10,0	40
Kastamonu	-	-	3	4,2	7	9,7	12	16,7	12	16,7	10	13,9	10	13,9	18	25,0	72
Kayseri	2	1,4	7	4,8	17	11,6	16	10,9	25	17,0	33	22,4	16	10,9	31	21,1	147
Kırıkkale	-	-	-	-	7	13,5	11	21,2	9	17,3	11	21,2	8	15,4	6	11,5	52
Kırklareli	2	1,8	2	1,8	11	9,6	25	21,9	24	21,1	20	17,5	20	17,5	10	8,8	114
Kırşehir	1	4,5	-	-	1	4,5	2	9,1	1	4,5	4	18,2	7	31,8	6	27,3	22
Kilis	-	-	-	-	7	31,8	3	13,6	7	31,8	-	-	3	13,6	2	9,1	22
Kocaeli	4	0,9	19	4,1	95	20,3	110	23,6	77	16,5	70	15,0	51	10,9	41	8,8	467
Konya	10	3,5	11	3,8	54	18,8	40	13,9	34	11,8	45	15,7	43	15,0	50	17,4	287
Kütahya	1	1,1	5	5,6	11	12,4	20	22,5	18	20,2	11	12,4	11	12,4	12	13,5	89
Malatya	-	-	3	2,0	37	24,2	31	20,3	21	13,7	20	13,1	24	15,7	17	11,1	153
Manisa	2	0,6	8	2,5	48	14,9	47	14,6	45	14,0	57	17,7	49	15,2	66	20,5	322
Mardin	2	1,9	9	8,7	31	29,8	26	25,0	13	12,5	8	7,7	11	10,6	4	3,8	104
Muğla	2	1,7	4	3,4	15	12,6	27	22,7	18	15,1	22	18,5	13	10,9	18	15,1	119
Muş	2	2,6	12	15,4	23	29,5	20	25,6	6	7,7	9	11,5	3	3,8	3	3,8	78
Nevşehir	2	6,9	1	3,4	5	17,2	5	17,2	6	20,7	2	6,9	7	24,1	1	3,4	29
Niğde	2	4,5	2	4,5	3	6,8	11	25,0	6	13,6	7	15,9	5	11,4	8	18,2	44
Ordu	2	0,8	15	5,9	40	15,7	49	19,3	54	21,3	48	18,9	26	10,2	20	7,9	254
Osmaniye	1	1,1	2	2,2	19	20,9	20	22,0	11	12,1	15	16,5	14	15,4	9	9,9	91
Rize	-	-	2	2,0	19	18,8	26	25,7	16	15,8	17	16,8	10	9,9	11	10,9	101
Sakarya	2	0,6	10	3,2	52	16,8	65	21,0	64	20,6	44	14,2	37	11,9	36	11,6	310
Samsun	7	2,0	32	9,2	68	19,7	57	16,5	61	17,6	51	14,7	37	10,7	33	9,5	346
Siirt	2	3,8	3	5,7	18	34,0	13	24,5	5	9,4	3	5,7	7	13,2	2	3,8	53
Sinop	-	-	-	-	9	20,0	8	17,8	7	15,6	11	24,4	3	6,7	7	15,6	45
Sivas	1	0,8	8	6,4	20	16,0	25	20,0	18	14,4	19	15,2	14	11,2	20	16,0	125
Şanlıurfa	14	4,3	31	9,6	105	32,4	74	22,8	30	9,3	24	7,4	28	8,6	18	5,6	324
Şırnak	3	5,4	5	8,9	20	35,7	13	23,2	4	7,1	3	5,4	6	10,7	2	3,6	56
Tekirdağ	1	0,4	2	0,7	47	16,6	74	26,1	46	16,3	37	13,1	43	15,2	33	11,7	283
Tokat	1	0,7	9	6,1	26	17,6	14	9,5	26	17,6	26	17,6	26	17,6	20	13,5	148
Trabzon	1	0,5	1	0,5	26	12,3	40	19,0	41	19,4	29	13,7	22	10,4	51	24,2	211
Tunceli	-	-	-	-	1	14,3	2	28,6	-	-	2	28,6	1	14,3	1	14,3	7
Uşak	-	-	1	1,5	3	4,6	10	15,4	10	15,4	17	26,2	12	18,5	12	18,5	65
Van	6	3,4	34	19,0	52	29,1	37	20,7	17	9,5	15	8,4	11	6,1	7	3,9	179
Yalova	-	-	1	1,6	11	17,7	14	22,6	10	16,1	10	16,1	8	12,9	8	12,9	62
Yozgat	1	1,8	5	9,1	8	14,5	6	10,9	9	16,4	11	20,0	5	9,1	10	18,2	55
Zonguldak	4	1,7	4	1,7	30	12,6	52	21,8	27	11,3	36	15,1	27	11,3	59	24,7	239
TOPLAM	236	1,3	744	4,0	3.974	21,5	3.979	21,6	2.849	15,4	2.661	14,4	2.007	10,9	2.002	10,8	18.452

Tablo 39. TB Hastalarının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2008

İLLER	OLGU TANIMI												TOPLAM	
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik		Nakil Gelen			
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	Erkek	Kadın
Adana	235	128	16	9	4	-	-	-	1	-	-	-	256	137
Adıyaman	59	40	1	3	5	1	-	-	-	-	-	-	65	44
Afyonkarahisar	52	34	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	54	36
Ağrı	35	27	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	27
Aksaray	32	18	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	34	20
Amasya	23	24	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	32	29
Ankara	328	275	35	12	7	-	1	6	-	-	-	1	371	294
Antalya	173	83	11	4	5	-	-	-	-	-	-	-	189	87
Ardahan	9	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	5
Artvin	33	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	10
Aydın	154	66	18	4	3	-	2	-	1	-	-	-	178	70
Balıkesir	195	122	26	8	2	-	3	-	-	-	-	-	226	130
Bartın	41	20	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	20
Batman	58	41	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	63	42
Bayburt	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	5
Bilecik	28	10	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	29	10
Bingöl	51	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	26
Bitlis	23	20	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	24	21
Bolu	30	21	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	31	23
Burdur	12	8	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	13	9
Bursa	434	286	54	18	9	1	1	-	-	-	-	-	498	305
Çanakkale	111	32	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	116	33
Çankırı	15	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	5
Çorum	52	33	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	53	35
Denizli	63	51	5	3	-	-	3	-	-	-	-	-	71	54
Diyarbakır	150	114	13	8	8	1	3	1	-	1	-	-	174	125
Düzce	78	38	8	3	1	-	-	-	-	-	-	-	87	41
Edirne	124	35	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	134	37
Elazığ	65	39	4	3	4	4	-	-	-	-	-	-	73	46
Erzincan	16	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	14
Erzurum	58	76	8	3	5	3	-	-	-	-	-	-	71	82
Eskişehir	66	47	8	2	2	-	1	-	-	-	-	-	77	49
Gaziantep	120	111	16	7	1	-	-	-	-	-	-	-	137	118
Giresun	90	46	19	2	3	1	-	-	-	-	-	-	112	49
Gümüşhane	16	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	3
Hakkari	14	15	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	16	17
Hatay	115	76	9	1	5	4	-	-	-	-	-	-	129	81
Iğdır	23	9	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	25	11
Isparta	23	20	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	26	21
İstanbul	3.357	2.257	304	117	88	15	17	11	3	1	-	1	3.769	2.402
İzmir	534	286	40	11	11	3	4	2	-	-	-	-	589	302

Tablo 39. TB Hastalarının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2008 (devam)

İLLER	OLGU TANIMI												TOPLAM	
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik		Nakil Gelen			
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	Erkek	Kadın
K.Maraş	70	44	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	77	44
Karabük	36	18	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37	18
Karaman	11	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	8
Kars	21	17	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	23	17
Kastamonu	39	26	5	1	-	-	-	1	-	-	-	-	44	28
Kayseri	74	64	6	2	-	1	-	-	-	-	-	-	80	67
Kırıkkale	36	13	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	39	13
Kırklareli	83	23	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91	23
Kırşehir	15	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	7
Kilis	12	8	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	13	9
Kocaeli	227	187	37	9	6	-	1	-	-	-	-	-	271	196
Konya	138	138	5	3	1	1	1	-	-	-	-	-	145	142
Kütahya	41	39	6	2	-	-	-	-	-	-	-	1	47	42
Malatya	81	52	11	6	1	1	-	-	1	-	-	-	94	59
Manisa	177	106	20	12	4	1	2	-	-	-	-	-	203	119
Mardin	59	38	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	66	38
Mersin	181	98	15	8	5	-	-	-	1	-	-	-	202	106
Muğla	76	38	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81	38
Muş	44	26	-	1	4	1	-	1	1	-	-	-	49	29
Nevşehir	17	9	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	19	10
Niğde	25	17	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	25	19
Ordu	137	74	28	4	9	-	-	1	-	1	-	-	174	80
Osmaniye	55	29	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	62	29
Rize	58	33	6	1	2	-	-	1	-	-	-	-	66	35
Sakarya	152	99	26	9	12	1	9	1	1	-	-	-	200	110
Samsun	196	112	21	11	1	-	2	1	2	-	-	-	222	124
Siirt	29	19	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	33	20
Sinop	33	8	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	36	9
Sivas	57	58	5	3	1	-	1	-	-	-	-	-	64	61
Şanlıurfa	169	138	9	6	2	-	-	-	-	-	-	-	180	144
Şırnak	26	26	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	28	28
Tekirdağ	173	79	22	7	1	-	1	-	-	-	-	-	197	86
Tokat	70	68	6	3	1	-	-	-	-	-	-	-	77	71
Trabzon	130	47	19	8	-	-	2	3	2	-	-	-	153	58
Tunceli	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
Uşak	34	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	31
Van	102	73	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	104	75
Yalova	34	20	5	2	-	-	1	-	-	-	-	-	40	22
Yozgat	29	20	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	31	24
Zonguldak	159	59	18	1	1	-	1	-	-	-	-	-	179	60
TOPLAM	10.213	6.547	968	346	221	47	60	30	14	3	0	3	11.476	6.976

Tablo 40. İllere Göre Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2008

İLLER	TOPLAM AC OLGUSU*	YAYMA YAPILAN		YAYMA (+) OLGU		KÜLTÜR YAPILAN		KÜLTÜR (+) OLGU		İDT YAPILAN	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Adana	307	250	81,4	218	71,0	67	21,8	54	17,6	36	11,7
Adıyaman	81	53	65,4	37	45,7	8	9,9	4	4,9	4	4,9
Afyonkarahisar	46	45	97,8	35	76,1	13	28,3	9	19,6	9	19,6
Ağrı	32	17	53,1	15	46,9	14	43,8	14	43,8	4	12,5
Aksaray	32	29	90,6	17	53,1	6	18,8	5	15,6	5	15,6
Amasya	49	34	69,4	14	28,6	36	73,5	9	18,4	1	2,0
Ankara	409	389	95,1	230	56,2	387	94,6	292	71,4	263	64,3
Antalya	207	194	93,7	147	71,0	198	95,7	173	83,6	162	78,3
Ardahan	10	10	100,0	6	60,0	6	60,0	5	50,0	3	30,0
Artvin	31	28	90,3	15	48,4	16	51,6	14	45,2	10	32,3
Aydın	195	187	95,9	140	71,8	177	90,8	129	66,2	91	46,7
Balıkesir	264	235	89,0	170	64,4	38	14,4	26	9,8	16	6,1
Bartın	50	46	92,0	27	54,0	46	92,0	25	50,0	3	6,0
Batman	77	41	53,2	29	37,7	32	41,6	20	26,0	1	1,3
Bayburt	5	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-
Bilecik	29	25	86,2	11	37,9	25	86,2	12	41,4	4	13,8
Bingöl	45	42	93,3	35	77,8	0	-	0	-	0	-
Bitlis	26	22	84,6	11	42,3	14	53,8	3	11,5	1	3,8
Bolu	33	32	97,0	25	75,8	24	72,7	12	36,4	11	33,3
Burdur	12	10	83,3	6	50,0	7	58,3	4	33,3	3	25,0
Bursa	543	463	85,3	341	62,8	432	79,6	354	65,2	164	30,2
Çanakkale	111	108	97,3	67	60,4	56	50,5	29	26,1	17	15,3
Çankırı	18	15	83,3	6	33,3	16	88,9	9	50,0	9	50,0
Çorum	57	44	77,2	25	43,9	22	38,6	11	19,3	9	15,8
Denizli	75	72	96,0	35	46,7	71	94,7	43	57,3	40	53,3
Diyarbakır	190	167	87,9	121	63,7	154	81,1	46	24,2	12	6,3
Düzce	94	92	97,9	78	83,0	68	72,3	50	53,2	48	51,1
Edirne	139	135	97,1	98	70,5	78	56,1	56	40,3	50	36,0
Elazığ	71	55	77,5	43	60,6	31	43,7	25	35,2	18	25,4
Erzincan	22	15	68,2	10	45,5	5	22,7	5	22,7	4	18,2
Erzurum	93	55	59,1	32	34,4	37	39,8	29	31,2	10	10,8
Eskişehir	89	84	94,4	60	67,4	80	89,9	76	85,4	30	33,7
Gaziantep	153	144	94,1	120	78,4	10	6,5	8	5,2	8	5,2
Giresun	128	112	87,5	90	70,3	37	28,9	33	25,8	30	23,4
Gümüşhane	17	8	47,1	6	35,3	4	23,5	3	17,6	1	5,9
Hakkari	21	14	66,7	13	61,9	14	66,7	6	28,6	5	23,8
Hatay	146	131	89,7	94	64,4	65	44,5	56	38,4	44	30,1
Iğdır	24	18	75,0	12	50,0	18	75,0	3	12,5	2	8,3
Isparta	26	24	92,3	14	53,8	24	92,3	14	53,8	13	50,0
İçel	237	220	92,8	175	73,8	223	94,1	32	13,5	17	7,2
İstanbul	4.391	3.971	90,4	2.744	62,5	3.905	88,9	2.594	59,1	2.294	52,2
İzmir	628	614	97,8	438	69,7	566	90,1	451	71,8	218	34,7

Tablo 40. İllere Göre Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2008 (devam)

İLLER	TOPLAM AC OLGUSU*	YAYMA YAPILAN		YAYMA (+) OLGU		KÜLTÜR YAPILAN		KÜLTÜR (+) OLGU		İDT YAPILAN	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
K.Maraş	76	65	85,5	49	64,5	25	32,9	24	31,6	22	28,9
Karabük	33	32	97,0	22	66,7	25	75,8	11	33,3	4	12,1
Karaman	12	12	100,0	11	91,7	12	100,0	11	91,7	11	91,7
Kars	18	16	88,9	10	55,6	9	50,0	7	38,9	5	27,8
Kastamonu	39	38	97,4	29	74,4	32	82,1	24	61,5	25	64,1
Kayseri	78	60	76,9	46	59,0	55	70,5	42	53,8	39	50,0
Kırıkkale	43	43	100,0	32	74,4	42	97,7	35	81,4	34	79,1
Kırklareli	94	88	93,6	59	62,8	88	93,6	45	47,9	41	43,6
Kırşehir	14	14	100,0	11	78,6	13	92,9	10	71,4	9	64,3
Kilis	14	12	85,7	11	78,6	3	21,4	2	14,3	2	14,3
Kocaeli	330	306	92,7	220	66,7	287	87,0	237	71,8	219	66,4
Konya	162	148	91,4	115	71,0	132	81,5	98	60,5	99	61,1
Kütahya	57	49	86,0	34	59,6	42	73,7	24	42,1	2	3,5
Malatya	89	78	87,6	63	70,8	40	44,9	36	40,4	22	24,7
Manisa	233	216	92,7	149	63,9	188	80,7	167	71,7	101	43,3
Mardin	73	69	94,5	51	69,9	69	94,5	34	46,6	5	6,8
Muğla	84	79	94,0	62	73,8	60	71,4	47	56,0	33	39,3
Muş	52	40	76,9	30	57,7	11	21,2	9	17,3	7	13,5
Nevşehir	19	17	89,5	12	63,2	17	89,5	10	52,6	8	42,1
Niğde	24	21	87,5	14	58,3	9	37,5	9	37,5	8	33,3
Ordu	183	151	82,5	105	57,4	118	64,5	74	40,4	27	14,8
Osmaniye	71	65	91,5	37	52,1	16	22,5	11	15,5	6	8,5
Rize	77	73	94,8	52	67,5	53	68,8	46	59,7	37	48,1
Sakarya	234	198	84,6	159	67,9	173	73,9	141	60,3	129	55,1
Samsun	232	219	94,4	139	59,9	216	93,1	151	65,1	123	53,0
Siirt	36	32	88,9	27	75,0	1	2,8	1	2,8	1	2,8
Sinop	42	36	85,7	26	61,9	15	35,7	13	31,0	3	7,1
Sivas	62	58	93,5	44	71,0	54	87,1	41	66,1	14	22,6
Şanlıurfa	234	189	80,8	114	48,7	21	9,0	16	6,8	4	1,7
Şırnak	34	25	73,5	21	61,8	1	2,9	1	2,9	1	2,9
Tekirdağ	211	193	91,5	102	48,3	185	87,7	116	55,0	35	16,6
Tokat	104	94	90,4	65	62,5	50	48,1	28	26,9	22	21,2
Trabzon	165	151	91,5	101	61,2	137	83,0	104	63,0	98	59,4
Tunceli	3	3	100,0	3	100,0	0	-	0	-	0	-
Uşak	33	31	93,9	27	81,8	29	87,9	6	18,2	5	15,2
Van	77	60	77,9	49	63,6	48	62,3	25	32,5	18	23,4
Yalova	49	47	95,9	32	65,3	47	95,9	23	46,9	18	36,7
Yozgat	33	29	87,9	22	66,7	22	66,7	20	60,6	18	54,5
Zonguldak	176	168	95,5	108	61,4	152	86,4	103	58,5	38	21,6
TOPLAM	12.813	11.475	89,6	8.073	63,0	9.527	74,4	6.545	51,1	4.963	38,7

* Akciğer + (akciğer + akciğer dışı) olgular.

Yüzdeler toplam AC olgusu üzerinden alınmıştır.

4

TEDAVİ SONUÇLARI

TEDAVİ SONUÇLARININ ANALİZİ

Dünya genelinde yapılan tüberküloz epidemiyolojisi çalışmalarında tedavi sonucu, **tedavi başlangıcından 12 ay sonraki durum** olarak kabul edildiğinden, ülkemizde de tedavi sonuçları aynı şekilde toplanmakta ve değerlendirilmektedir. 2007 yılında Türkiye genelinde verem savaşı dispanserlerinde kayıt altına alınan hastaların, tedavinin başlangıcından 12 ay sonraki tedavi durumları bu raporda yer almaktadır.

2007 yılı Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması (TUTSA) kayıtlarından tüm TB hastalarının isimleri ve bazı hastalık özelliklerinin olduğu listeler hazırlanarak verem savaşı dispanserlerine gönderilmiştir. Dispanserlerde hastaların tedavi sonuçları bu listelere kaydedilmiş ve tekrar Başkanlığımıza gönderilmiştir. “TB değil” olarak belirtilen hastalar, her bir grup için 2007 hasta toplamlarından çıkartılmış ve kalan sayı kohort olarak alınmıştır.

Tedavi sonuçları için kullanılan tanımlar raporun sonundaki “tanımlar ve veri standartları” bölümünde açıklanmıştır.

Bir dispanserden başka bir dispansere nakil giden hastaların tümünün tedavi sonuçları bilinmektedir. Bu nedenle, tedavi sonuçları içinde “nakil giden” kavramı sadece yurtdışına giden 3 hasta için kullanılmıştır.

2007 yılında kaydedilen 19.694 hastadan 213’ünün (yeni olgularda 186 kişi, daha önce tedavi görmüşlerde 27 kişi) daha sonraki incelemelerde TB olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle tedavi sonuçları **19.481 hasta (17.595 yeni + 1.886 tedavi görmüş)** üzerinden verilmiştir.

Tablo 41. Yeni Olgularda Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu

	Kayıt edilen TB	TB değil	TB	TEDAVİ SONUCU															
				Kür		Tedaviyi Tamamlama		Tedavi Başarısı*		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yayma (+) Akciğer	7.510	23	7.487	4.492	60,0	2.378	31,8	6.870	91,8	260	3,5	52	0,7	1	0,0	208	2,8	96	1,3
Akciğer**	11.996	103	11.893					10.948	92,1	419	3,5	69	0,6	2	0,0	316	2,7	139	1,2
Akciğer Dışı	5.785	83	5.702					5.320	93,3	158	2,8	7	0,1	1	0,0	129	2,3	87	1,5
Toplam	17.781	186	17.595					16.268	92,5	577	3,3	76	0,4	3	0,0	445	2,5	226	1,3

* (Kür + Tedavi tamamlama) "Tedavi başarısı" nı oluşturmaktadır.

** AC + (AC+AC dışı)

Tablo 42. Daha Önce Tedavi Görmüş Olgularda Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu

	Kayıt edilen TB	TB değil	TB	TEDAVİ SONUCU													
				Kür		Tedaviyi Tamamlama		Tedavi Başarısı*		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yayma (+) Akciğer	1.287	5	1.282	652	50,9	312	24,3	964	75,2	137	10,7	27	2,1	90	7,0	64	5,0
Akciğer**	1.694	21	1.673					1270	75,9	182	10,9	29	1,7	111	6,6	81	4,8
Akciğer Dışı	219	6	213					189	88,7	11	5,2			7	3,3	6	2,8
Toplam	1.913	27	1.886					1459	77,4	193	10,2	29	1,5	118	6,3	87	4,6

* "Kür" + "Tedavi tamamlama" toplamı "Tedavi başarısı" nı oluşturmaktadır.

** AC + (AC+AC dışı)

Tablo 43. Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu

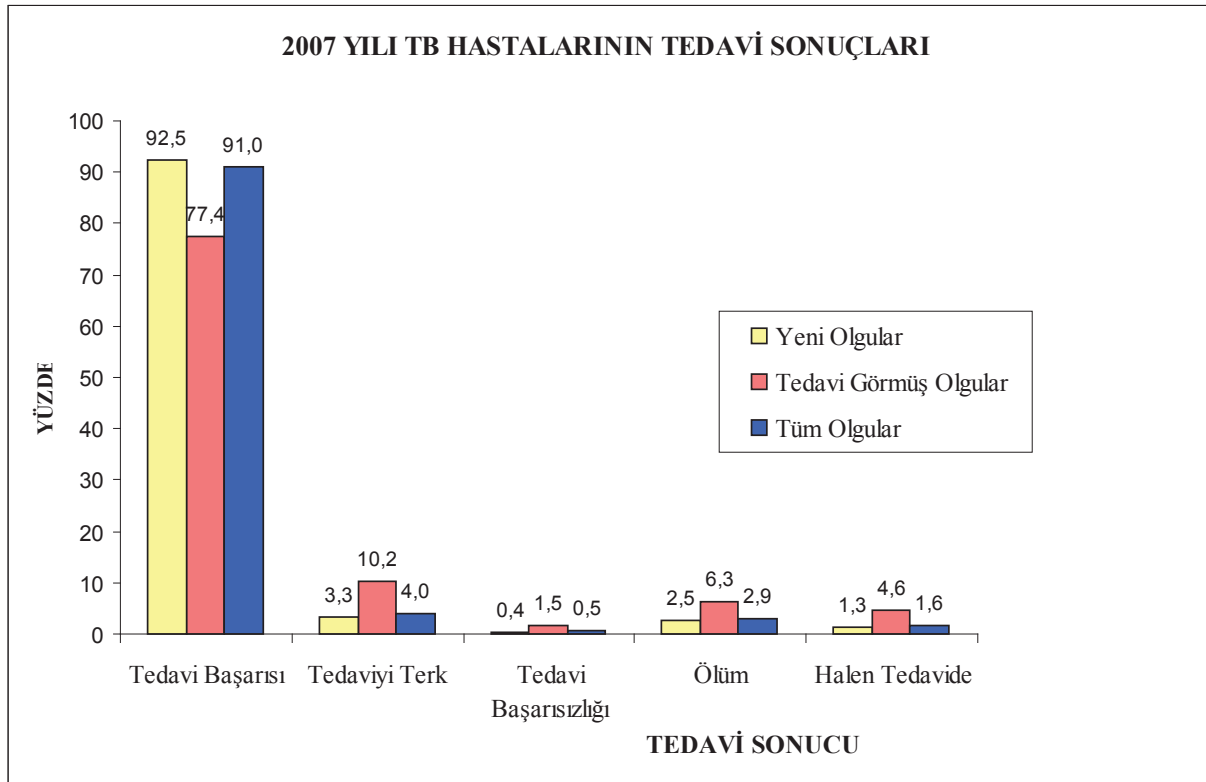
	Kayıt edilen TB	TB değil	TB	TEDAVİ SONUCU															
				Kür		Tedaviyi Tamamlama		Tedavi Başarısı*		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yayma (+) Akciğer	8.797	28	8.769	5.144	58,7	2.690	30,7	7.834	89,4	397	4,5	79	0,9	1	0,0	298	3,4	160	1,8
Akciğer**	13.690	124	13.566					12.218	90,1	601	4,4	98	0,7	2	0,0	427	3,1	220	1,6
Akciğer Dışı	6.004	89	5.915					5.509	93,1	169	2,9	7	0,1	1	0,0	136	2,3	93	1,6
Toplam	19.694	213	19.481					17.727	91,0	770	4,0	105	0,5	3	0,0	563	2,9	313	1,6

*“Kür” + “Tedavi tamamlama” toplamı “Tedavi başarısı”nı oluşturmaktadır.

**AC + (AC+AC dışı)

Tablo 44. Yeni, Tedavi Görmüş ve Tüm Hastalarda Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu

	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yeni Hastalar	16.268	92,5	577	3,3	76	0,4	3	0,0	445	2,5	226	1,3	17.595	90,3
Tedavi Görmüş Hastalar	1.459	77,4	193	10,2	29	1,5	-	-	118	6,3	87	4,6	1.886	9,7
Tüm Hastalar	17.727	91,0	770	4,0	105	0,5	3	0,0	563	2,9	313	1,6	19.481	100,0

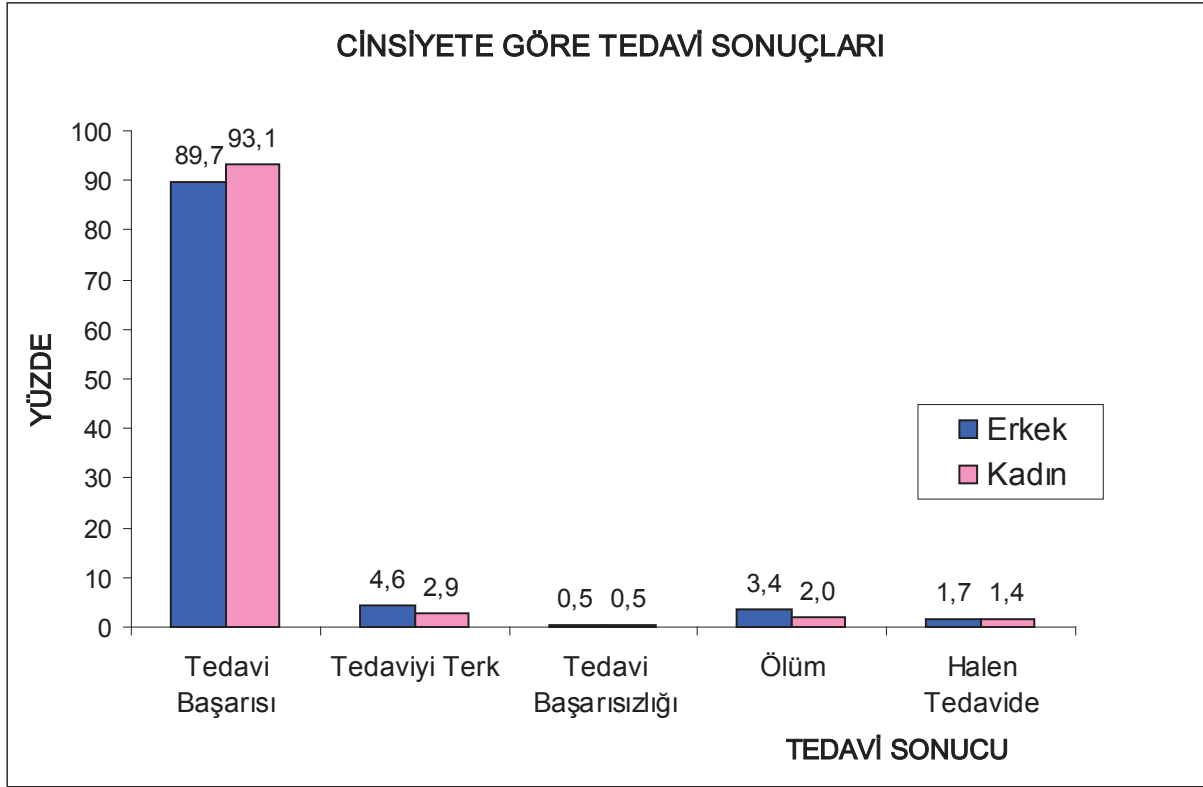
Nakil giden 3 hasta grafikte gösterilmemiştir.

Şekil 14. Yeni Olgular, Daha Önce Tedavi Görmüş Olgular ve Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2007

Tablo 45. TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu

CİNSİYET	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Halen Tedavide		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Erkek	10.999	89,7	559	4,6	67	0,5	2	0,0	420	3,4	210	1,7	12.257
Kadın	6.728	93,1	211	2,9	38	0,5	1	0,0	143	2,0	103	1,4	7.224
TOPLAM	17.727	91,0	770	4,0	105	0,5	3	0,0	563	2,9	313	1,6	19.481

*Nakil giden sayıları çok düşük olduğundan % 0,0 olarak hesaplanmıştır.

Nakil giden 3 hasta grafikte gösterilmemiştir.

Şekil 15. TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu

Tablo 46. TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu

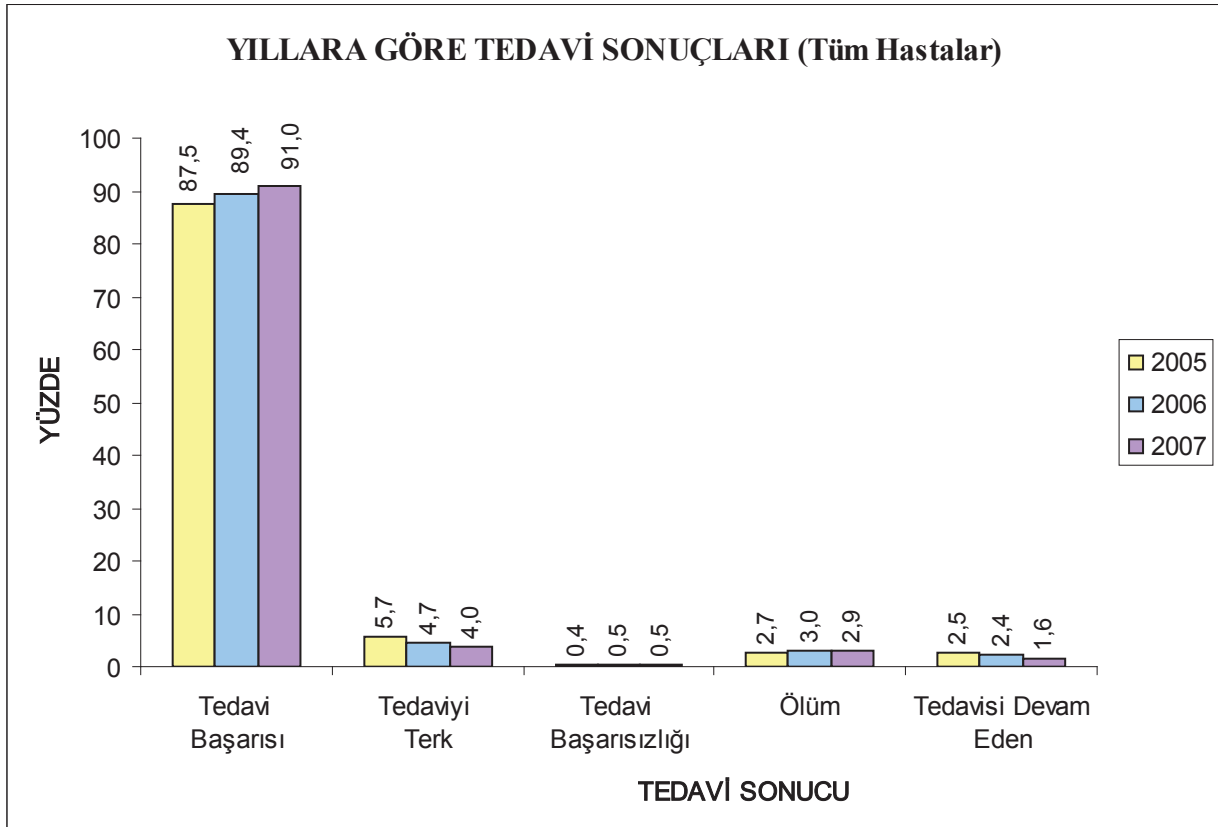
YAŞ GRUBU	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Halen Tedavide		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-4	174	91,6	6	3,2	-	-	-	-	6	3,2	4	2,1	190	1,0
5-14	714	92,2	28	3,6	1	0,1	-	-	4	0,5	27	3,5	774	4,0
15-24	4.236	94,0	176	3,9	27	0,6	2	0,0	15	0,3	48	1,1	4.504	23,1
25-34	3.992	92,3	219	5,1	22	0,5	-	-	32	0,7	62	1,4	4.327	22,2
35-44	2.700	90,9	137	4,6	20	0,7	1	0,0	52	1,8	59	2,0	2.969	15,2
45-54	2.530	91,1	95	3,4	20	0,7	-	-	85	3,1	47	1,7	2.777	14,2
55-64	1.702	89,5	53	2,8	4	0,2	-	-	111	5,8	31	1,6	1.901	9,8
65 ve +	1.679	82,3	56	2,7	11	0,5	-	-	258	12,7	35	1,7	2.039	10,5
TOPLAM	17.727	91,0	770	4,0	105	0,5	3	0,0	563	2,9	313	1,6	19.481	100,0

Tablo 47. TB Olgularının Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu

TEDAVİ BAŞARISI									
Cinsiyet	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Erkek	98	344	2.425	2.504	1.816	1.755	1.074	983	10.999
Kadın	76	370	1.811	1.488	884	775	628	696	6.728
Toplam	174	714	4.236	3.992	2.700	2.530	1.702	1.679	17.727
TEDAVİYİ TERK									
Cinsiyet	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Erkek	6	16	113	168	120	75	39	22	559
Kadın	-	12	63	51	17	20	14	34	211
Toplam	6	28	176	219	137	95	53	56	770
TEDAVİ BAŞARISIZLIĞI									
Cinsiyet	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Erkek	-	-	12	13	17	16	4	5	67
Kadın	-	1	15	9	3	4	-	6	38
Toplam	-	1	27	22	20	20	4	11	105
NAKİL GİDEN									
Cinsiyet	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Erkek	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Kadın	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Toplam	-	-	2	-	1	-	-	-	3
ÖLÜM									
Cinsiyet	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Erkek	4	1	10	22	42	68	91	182	420
Kadın	2	3	5	10	10	17	20	76	143
Toplam	6	4	15	32	52	85	111	258	563
HALEN TEDAVİDE									
Cinsiyet	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Erkek	3	19	24	31	49	38	22	24	210
Kadın	1	8	24	31	10	9	9	11	103
Toplam	4	27	48	62	59	47	31	35	313
GENEL TOPLAM									
Cinsiyet	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Erkek	111	380	2.586	2.738	2.044	1.952	1.230	1.216	12.257
Kadın	79	394	1.918	1.589	925	825	671	823	7.224
Toplam	190	774	4.504	4.327	2.969	2.777	1.901	2.039	19.481

Tablo 48. Tüm Hastalarda Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2007

YILLAR	TEDAVİ SONUÇLARI												TOPLAM HASTA
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Tedavisi Devam Eden		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
2005	17.677	87,5	1.152	5,7	76	0,4	239	1,2	546	2,7	507	2,5	20.197
2006	18.045	89,4	954	4,7	99	0,5	5	0,0	608	3,0	479	2,4	20.190
2007	17.727	91,0	770	4,0	105	0,5	3	0,0	563	2,9	313	1,6	19.481

Şekil 16. Tüm Olgularda Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2007

Tablo 49. TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu

İLLER	TEDAVİ SONUCU										TOPLAM HASTA*	DGT
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Adana	437	92,0	21	4,4	1	0,2	8	1,7	8	1,7	475	69,7
Adıyaman	76	70,4	16	14,8	-	-	3	2,8	13	12,0	108	98,1
Afyonkarahisar	85	89,5	-	-	-	-	6	6,3	4	4,2	95	98,9
Ağrı	80	94,1	3	3,5	-	-	1	1,2	1	1,2	85	100,0
Aksaray	48	96,0	1	2,0	-	-	1	2,0	-	-	50	100,0
Amasya	64	92,8	-	-	-	-	4	5,8	1	1,4	69	92,8
Ankara	585	91,0	23	3,6	1	0,2	25	3,9	9	1,4	643	93,0
Antalya	272	87,2	18	5,8	-	-	14	4,5	8	2,6	312	98,1
Ardahan	12	85,7	-	-	-	-	2	14,3	-	-	14	100,0
Artvin	53	96,4	-	-	-	-	2	3,6	-	-	55	100,0
Aydın	226	91,1	3	1,2	3	1,2	16	6,5	-	-	248	96,4
Balıkesir	298	94,6	4	1,3	1	0,3	11	3,5	1	0,3	315	99,4
Bartın	92	96,8	2	2,1	-	-	1	1,1	-	-	95	100,0
Batman	132	93,0	7	4,9	-	-	3	2,1	-	-	142	69,7
Bayburt	10	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	10	80,0
Bilecik	33	91,7	-	-	1	2,8	2	5,6	-	-	36	100,0
Bingöl	70	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	70	100,0
Bitlis	41	87,2	4	8,5	1	2,1	1	2,1	-	-	47	83,0
Bolu	56	90,3	3	4,8	-	-	3	4,8	-	-	62	98,4
Burdur	24	82,8	1	3,4	-	-	2	6,9	2	6,9	29	100,0
Bursa	751	93,8	18	2,2	4	0,5	15	1,9	13	1,6	801	99,5
Çanakkale	147	93,6	2	1,3	-	-	3	1,9	5	3,2	157	98,7
Çankırı	28	87,5	-	-	-	-	3	9,4	1	3,1	32	96,9
Çorum	102	94,4	-	-	-	-	4	3,7	2	1,9	108	100,0
Denizli	150	93,2	1	0,6	2	1,2	6	3,7	2	1,2	161	98,1
Diyarbakır	345	93,2	14	3,8	3	0,8	6	1,6	2	0,5	370	97,0
Düzce	102	97,1	1	1,0	1	1,0	1	1,0	-	-	105	100,0
Edirne	152	87,9	5	2,9	1	0,6	8	4,6	7	4,0	173	98,3
Elazığ	117	84,2	19	13,7	-	-	1	0,7	2	1,4	139	58,3
Erzincan	27	87,1	2	6,5	-	-	2	6,5	-	-	31	96,8
Erzurum	129	93,5	4	2,9	-	-	5	3,6	-	-	138	100,0
Eskişehir	121	91,7	4	3,0	1	0,8	5	3,8	1	0,8	132	85,6
Gaziantep	289	91,2	13	4,1	2	0,6	10	3,2	3	0,9	317	99,4
Giresun	143	87,2	12	7,3	-	-	9	5,5	-	-	164	72,6
Gümüşhane	24	92,3	1	3,8	-	-	-	-	1	3,8	26	100,0
Hakkari	20	87,0	2	8,7	-	-	1	4,3	-	-	23	87,0
Hatay	154	90,6	2	1,2	-	-	7	4,1	7	4,1	170	94,1
Iğdır	43	97,7	1	2,3	-	-	-	-	-	-	44	100,0
Isparta	37	80,4	3	6,5	-	-	5	10,9	1	2,2	46	100,0
İstanbul	5.783	91,2	361	5,7	33	0,5	111	1,7	56	0,9	6.344	95,1
İzmir	932	90,6	29	2,8	10	1,0	34	3,3	24	2,3	1.029	99,5

Tablo 49. TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu (devam)

İLLER	TEDAVİ SONUCU										TOPLAM HASTA*	DGT
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
K.Maraş	114	92,7	3	2,4	-	-	5	4,1	1	0,8	123	96,7
Karabük	56	96,6	-	-	-	-	1	1,7	1	1,7	58	100,0
Karaman	15	88,2	-	-	-	-	-	-	2	11,8	17	100,0
Kars	48	94,1	1	2,0	-	-	2	3,9	-	-	51	96,1
Kastamonu	62	92,5	3	4,5	1	1,5	-	-	1	1,5	67	97,0
Kayseri	136	94,4	2	1,4	-	-	4	2,8	2	1,4	144	96,5
Kırıkkale	56	93,3	2	3,3	2	3,3	-	-	-	-	60	95,0
Kırklareli	145	94,2	5	3,2	-	-	4	2,6	-	-	154	100,0
Kırşehir	18	81,8	1	4,5	-	-	1	4,5	2	9,1	22	100,0
Kilis	13	86,7	-	-	-	-	2	13,3	-	-	15	100,0
Kocaeli	458	93,3	15	3,1	-	-	12	2,4	6	1,2	491	99,4
Konya	251	86,9	4	1,4	-	-	17	5,9	17	5,9	289	98,6
Kütahya	89	91,8	1	1,0	-	-	6	6,2	1	1,0	97	100,0
Malatya	184	89,8	3	1,5	1	0,5	9	4,4	8	3,9	205	92,7
Manisa	306	92,4	3	0,9	3	0,9	15	4,5	4	1,2	331	96,7
Mardin	90	91,8	-	-	-	-	5	5,1	3	3,1	98	81,6
Mersin	294	92,2	6	1,9	4	1,3	11	3,4	4	1,3	319	86,8
Muğla	92	91,1	2	2,0	-	-	5	5,0	2	2,0	101	100,0
Muş	63	85,1	7	9,5	1	1,4	3	4,1	-	-	74	100,0
Nevşehir	29	90,6	-	-	-	-	1	3,1	2	6,3	32	100,0
Niğde	35	94,6	2	5,4	-	-	-	-	-	-	37	100,0
Ordu	227	84,7	21	7,8	5	1,9	12	4,5	3	1,1	268	75,4
Osmaniye	82	91,1	2	2,2	-	-	6	6,7	-	-	90	100,0
Rize	110	92,4	6	5,0	-	-	1	0,8	2	1,7	119	94,1
Sakarya	336	88,4	14	3,7	5	1,3	14	3,7	11	2,9	380	92,6
Samsun	289	89,2	14	4,3	5	1,5	15	4,6	1	0,3	324	83,3
Siirt	46	73,0	4	6,3	-	-	1	1,6	12	19,0	63	23,8
Sinop	38	86,4	3	6,8	1	2,3	2	4,5	-	-	44	97,7
Sivas	134	92,4	4	2,8	1	0,7	6	4,1	-	-	145	88,3
Şanlıurfa	334	87,9	16	4,2	-	-	7	1,8	23	6,1	380	96,3
Şırnak	65	98,5	-	-	-	-	-	-	1	1,5	66	87,9
Tekirdağ	269	91,5	5	1,7	1	0,3	12	4,1	7	2,4	294	96,6
Tokat	166	91,2	8	4,4	1	0,5	7	3,8	-	-	182	98,4
Trabzon	254	90,1	3	1,1	7	2,5	16	5,7	2	0,7	282	100,0
Tunceli	5	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100,0
Uşak	41	74,5	-	-	-	-	3	5,5	11	20,0	55	100,0
Van	149	90,9	7	4,3	-	-	4	2,4	4	2,4	164	100,0
Yalova	48	94,1	-	-	-	-	1	2,0	2	3,9	51	100,0
Yozgat	46	93,9	1	2,0	-	-	2	4,1	-	-	49	100,0
Zonguldak	244	93,1	2	0,8	2	0,8	10	3,8	4	1,5	262	91,2
TOPLAM	17.727	91,0	770	4,0	105	0,5	563	2,9	313	1,6	19.478	94,2

*İstanbul'dan 2, Konya'dan 1 hasta yurt dışına nakil gittikleri için kohorttan çıkarılmıştır.

Tablo 50. Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu

İLLER	Yayma (+) AC TB*	TEDAVİ SONUCU											
		Kür		Tedavi Başarısı**		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Adana	244	138	56,6	219	89,8	12	4,9	-	-	6	2,5	7	2,9
Adıyaman	35	1	2,9	24	68,6	4	11,4	-	-	1	2,9	6	17,1
Afyonkarahisar	34	12	35,3	31	91,2	-	-	-	-	3	8,8	-	-
Ağrı	31	-	-	29	93,5	-	-	-	-	1	3,2	1	3,2
Aksaray	17	11	64,7	17	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Amasya	19	1	5,3	17	89,5	-	-	-	-	1	5,3	1	5,3
Ankara	253	193	76,3	223	88,1	12	4,7	1	0,4	11	4,3	6	2,4
Antalya	162	44	27,2	139	85,8	12	7,4	-	-	6	3,7	5	3,1
Ardahan	6	5	83,3	5	83,3	-	-	-	-	1	16,7	-	-
Artvin	14	12	85,7	14	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Aydın	133	111	83,5	118	88,7	1	0,8	2	1,5	12	9,0	-	-
Balıkesir	171	78	45,6	161	94,2	3	1,8	1	0,6	6	3,5	-	-
Bartın	40	29	72,5	37	92,5	2	5,0	-	-	1	2,5	-	-
Batman	44	34	77,3	42	95,5	1	2,3	-	-	1	2,3	-	-
Bayburt	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilecik	8	8	100,0	8	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Bingöl	30	29	96,7	30	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Bitlis	13	8	61,5	12	92,3	1	7,7	-	-	-	-	-	-
Bolu	26	9	34,6	23	88,5	2	7,7	-	-	1	3,8	-	-
Burdur	13	7	53,8	10	76,9	-	-	-	-	2	15,4	1	7,7
Bursa	413	196	47,5	382	92,5	11	2,7	2	0,5	10	2,4	8	1,9
Çanakkale	56	42	75,0	53	94,6	1	1,8	-	-	2	3,6	-	-
Çankırı	15	10	66,7	12	80,0	-	-	-	-	2	13,3	1	6,7
Çorum	45	29	64,4	42	93,3	-	-	-	-	2	4,4	1	2,2
Denizli	78	71	91,0	71	91,0	1	1,3	1	1,3	4	5,1	1	1,3
Diyarbakır	125	71	56,8	115	92,0	4	3,2	2	1,6	2	1,6	2	1,6
Düzce	75	49	65,3	72	96,0	1	1,3	1	1,3	1	1,3	-	-
Edirne	97	66	68,0	83	85,6	1	1,0	1	1,0	7	7,2	5	5,2
Elazığ	44	14	31,8	34	77,3	9	20,5	-	-	-	-	1	2,3
Erzincan	6	-	-	5	83,3	1	16,7	-	-	-	-	-	-
Erzurum	34	20	58,8	32	94,1	1	2,9	-	-	1	2,9	-	-
Eskişehir	50	38	76,0	45	90,0	1	2,0	1	2,0	2	4,0	1	2,0
Gaziantep	155	125	80,6	143	92,3	5	3,2	1	0,6	4	2,6	2	1,3
Giresun	78	13	16,7	72	92,3	2	2,6	-	-	4	5,1	-	-
Gümüşhane	11	3	27,3	10	90,9	1	9,1	-	-	-	-	-	-
Hakkari	4	-	-	4	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatay	92	66	71,7	84	91,3	1	1,1	-	-	4	4,3	3	3,3
Iğdır	6	-	-	6	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Isparta	15	7	46,7	12	80,0	1	6,7	-	-	2	13,3	-	-
İstanbul	2.949	1.862	63,1	2.636	89,4	201	6,8	26	0,9	56	1,9	30	1,0
İzmir	529	372	70,3	463	87,5	20	3,8	8	1,5	22	4,2	16	3,0

Tablo 50. Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2007 Kohortu (devam)

İLLER	Yayma (+) AC TB*	TEDAVİ SONUCU											
		Kür		Tedavi Başarısı**		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
K.Maraş	58	37	63,8	54	93,1	-	-	-	-	3	5,2	1	1,7
Karabük	29	18	62,1	28	96,6	-	-	-	-	-	-	1	3,4
Karaman	7	7	100,0	7	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kars	19	11	57,9	18	94,7	1	5,3	-	-	-	-	-	-
Kastamonu	26	5	19,2	24	92,3	1	3,8	1	3,8	-	-	-	-
Kayseri	47	14	29,8	45	95,7	-	-	-	-	1	2,1	1	2,1
Kırıkkale	26	23	88,5	24	92,3	2	7,7	-	-	-	-	-	-
Kırklareli	73	37	50,7	68	93,2	3	4,1	-	-	2	2,7	-	-
Kırşehir	9	6	66,7	7	77,8	1	11,1	-	-	1	11,1	-	-
Kilis	8	4	50,0	6	75,0	-	-	-	-	2	25,0	-	-
Kocaeli	265	156	58,9	243	91,7	10	3,8	-	-	6	2,3	6	2,3
Konya	123	45	36,6	108	87,9	3	2,4	-	-	9	7,3	3	2,4
Kütahya	22	10	45,5	20	90,9	-	-	-	-	2	9,1	-	-
Malatya	85	64	75,3	77	90,6	-	-	1	1,2	3	3,5	4	4,7
Manisa	147	97	66,0	135	91,8	1	0,7	3	2,0	5	3,4	3	2,0
Mardin	46	31	67,4	40	87,0	-	-	-	-	3	6,5	3	6,5
Mersin	183	118	64,5	164	89,6	5	2,7	3	1,6	7	3,8	4	2,2
Muğla	55	39	70,9	48	87,3	1	1,8	-	-	4	7,3	2	3,6
Muş	30	17	56,7	26	86,7	3	10,0	1	3,3	-	-	-	-
Nevşehir	14	9	64,3	12	85,7	-	-	-	-	1	7,1	1	7,1
Niğde	15	14	93,3	14	93,3	1	6,7	-	-	-	-	-	-
Ordu	112	45	40,2	93	83,0	5	4,5	3	2,7	9	8,0	2	1,8
Osmaniye	38	22	57,9	33	86,8	2	5,3	-	-	3	7,9	-	-
Rize	50	32	64,0	44	88,0	5	10,0	-	-	-	-	1	2,0
Sakarya	194	83	42,8	161	83,0	9	4,6	5	2,6	10	5,2	9	4,6
Samsun	141	62	44,0	123	87,2	6	4,3	4	2,8	8	5,7	-	-
Siirt	20	-	-	14	70,0	3	15,0	-	-	1	5,0	2	10,0
Sinop	25	14	56,0	21	84,0	1	4,0	1	4,0	2	8,0	-	-
Sivas	59	24	40,7	53	89,8	2	3,4	1	1,7	3	5,1	-	-
Şanlıurfa	152	70	46,1	136	89,5	6	3,9	-	-	3	2,0	7	4,6
Şırnak	7	5	71,4	7	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Tekirdağ	88	57	64,8	77	87,5	3	3,4	-	-	6	6,8	2	2,3
Tokat	67	18	26,9	59	88,1	4	6,0	1	1,5	3	4,5	-	-
Trabzon	117	65	55,6	98	83,8	1	0,9	6	5,1	10	8,5	2	1,7
Tunceli	2	1	50,0	2	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Uşak	26	4	15,4	20	76,9	-	-	-	-	3	11,5	3	11,5
Van	35	19	54,3	27	77,1	3	8,6	-	-	3	8,6	2	5,7
Yalova	27	7	25,9	25	92,6	-	-	-	-	1	3,7	1	3,7
Yozgat	17	15	88,2	15	88,2	1	5,9	-	-	1	5,9	-	-
Zonguldak	134	55	41,0	123	91,8	2	1,5	2	1,5	5	3,7	2	1,5
TOPLAM	8.768	5.144	58,7	7.834	89,4	397	4,5	79	0,9	298	3,4	160	1,8

*Sadece AC TB + (AC+AC dışı) TB hasta sayısı (Konya'nın yurtdışına nakil giden bir hastası çıkarılmıştır)

**Tedavi başarısı "kür" ve "tedavi tamamlama" nın toplamıdır.

Tablo 51: 2006 Yılı ÇİD TB Olgularının 2. Yıl (24. ay) Tedavi Sonuçları

TEDAVİ SONUCU	Sayı	%
Tedavi Başarısı	177	71,1
Tedaviyi Terk	20	8,1
Tedavi Başarısızlığı	2	0,8
Nakil Giden	3	1,2
Ölüm	23	9,2
Halen Tedavide	24	9,6
TOPLAM	249	100,0

Avrupa’da Tüberküloz Sürveyansı 2008 raporunda, 2006 yılında Türkiye’nin de yer aldığı 53 ülkeden oluşan DSÖ Avrupa Bölgesinde ÇİD TB hastalarında ortalama tedavi başarısı %54,5 olarak saptanmıştır.

5

EKLER

EK 1.

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Bu raporun, tüberkülozlu hastalar ile ilgili veri kaynağı, verem savaşı dispanserlerinde, VSD-10 Tüberkülozlu Hasta Kayıt Defteri’ne bilgileri kayıt edilen, TB tanısı alarak tedavisi başlanan kişilerin kayıtlarıdır. Yılda bir kez olmak üzere bu bilgiler dispanserlerden TUTSA formuna geçirilmek suretiyle toplanmaktadır. TUTSA formları ile toplanan veriler eksiklikler ve tutarsızlıklar açısından Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik Şube Müdürlüğü personeli tarafından kontrol edilmekte, eksikler ve tutarsızlıklar giderilmektedir.

Eksikleri tamamlanan TUTSA formlarındaki bilgiler Access tabanlı olarak hazırlanan TUTSA yazılımına bu konuda eğitim almış 4 personel tarafından girilmektedir. Veriler son halini aldıktan sonra veri tabanı kilitlenerek, her türlü değişikliğe kapatılmaktadır. Ayrıca tüm veriler hem veri girişi sırasında günlük olarak hem de veri girişi bittikten sonra son kopya olarak harici bir bellekte de yedeklenmektedir.

Yazılımın bir ana sayfası vardır ve çok az veri alanı sayısal veri girişi gerektirmekte, çoğunlukla seçenekli alanlarda bir seçenek işaretlenerek veri girişi sağlanmaktadır. Birbiri ile tutarsızlık gösterebilecek veri girişlerinin, insan hatası ile yapılmasını engellemek için, veri girişi sırasında uyumsuz seçenekler otomatik olarak işlevsiz hale dönüşmektedir. Böylece kağıt formda yanlış işaretlenmiş ve kontrolde gözden kaçmış olsa bile bu durum veri giriş aşamasında gözden kaçmamaktadır. Birkaç ay süren veri giriş çalışmalarından sonra, veriler tekrar çeşitli kontrollerden geçmektedir.

Yazılım, bütün verileri Excel programına sütunlar halinde EuroTB (Avrupa Tüberküloz Sürveyansı) kodları ile aktarmaktadır. Program, veri girişi sırasında, her hastaya ayrıca bir sıra numarası vermektedir. Bu numaraya TUTSA numarası denilmektedir ve hastaların gereğinde tek bir numara ile kolayca çağrılmasında kullanılmaktadır. Excel veri tabanına aktarılan hastalar isimleri ve TC kimlik numaraları ile kayıtlı oldukları dispanser adı hariç tamamen kodlu bir Excel satırı olarak görülmektedir. Kodların listesi bütün ülkelerde standarttır. Ayrıca kodlanan veri alanının tanımı ve kapsamı da standarttır.

Veriler açıklanan şekilde Excel programına aktarıldıktan sonra, birden fazla dispanserde kayıt edilen hastaların ayıklanması işlemi yapılmaktadır. Hastalar ayrı ayrı listeler ile hem T.C. Kimlik Numarası sırasına göre hem de alfabetik isim ve soyadı sırasına göre 3 ayrı liste haline dönüştürülür. Aynı yıl içinde birden çok dispanserde kaydına rastlanan hastaların tarih açısından ilk kayıtları, olgu tanımlarının aynı olması şartı ile saklanır ve diğeri silinerek, silinen olgular ayrı bir liste haline getirilir. Bu liste oldukça önemlidir çünkü hasta ilk kayıt olduğu yerde “nakil giden” olarak görünecek fakat asıl tedavi sonucu bir yıl sonra, takip altında iken nakil gittiği dispanserden öğrenilecektir.

Ayıklama üç ayrı listede (TC kimlik numarasına göre, isme göre, soyadına göre) ayrı ayrı yapılır. Böylece gözden kaçmalar asgariye indirilmeye çalışılır. Sadece tüm bilgiler eşlenebildiğinde iki olgunun aynı olduğuna kanaat getirilerek ve Şube Müdürünün onayı ile silinme yapılması mümkündür. Veri girişi yapan personel ile şube müdürünün program açma şifreleri farklı yetki düzeyleri içermektedir ve veri girişi yapan kişiler olgu silme, kayıtlı bilgi düzeltme gibi kritik işlemleri sorumlunun onayını almadan yapamazlar.

Ayıklama tamamlandıktan sonra, son işlem olarak bazı veri kombinasyonları çağrılır ve bir hata olup olmadığı kontrol edilir. Son derece yoğun emek gerektiren bu veri kontrol, düzeltme, giriş ve tekrar ayıklama işleminden sonra analiz aşamasına gelinir.

Yazılım otomatik analize izin vermeyen bir yazılımdır. Bu nedenle analizler SPSS ve Excel programları kullanılarak yapılmıştır.

Elde edilen analiz sonuçları uluslararası raporlamada kullanılmak üzere, Bulaşıcı Hastalıklar İçin Sürveyans Ağı (CISID) formlarına doldurulur. Ayrıca isim, soyadı, TC kimlik no gibi hastalara ait kişisel bilgiler ayıklandıktan sonra veri seti d-base dosyası olarak CISID formu ile beraber DSÖ-Avrupa Bölgesi TB Sürveyans Ağına da gönderilir. EuroTB 2007 yılına kadar Avrupa Birliğinin TB verilerini

toplayıp online ve yazılı olarak sundu. 2008 yılında Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi (ECDC) bu görevi devraldı. DSÖ ve Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi ortak bir TB Sürveyans Ağı kurdu. Bu sürveyans ağına gönderilen bilgiler, internet üzerinden CISID formu ile Şube Müdürlüğüne verilen bir şifre ile doldurulmaya başlanmıştır.

Ulusal düzeyde raporlama, TUTSA üzerinden yapılmaktadır. Kağıt olarak hazırlanan TUTSA formları, yılda bir kez Mart ayında illere gönderilerek bir önceki yılın 1 Ocak - 31 Aralık tarihleri arasında kayıt altına alınan TB olgularının çeşitli bilgileri toplanmakta ve Ağustos ayına kadar bu verilerin eksikleri belirlenmekte, giderilmekte, tutarsızlıkları incelenerek doğrulanmakta ve TUTSA veri tabanına girişi yapılmaktadır. Eylül ayında ise veriler analiz edilmekte ve sonuçlar DSÖ'ye gönderilmektedir.

Bir sonraki yılın Mart ayında analiz sonuçları Küresel Rapor ile DSÖ tarafından uluslararası düzeyde, Verem Savaşı Raporu ile ulusal düzeyde duyurulmaktadır. TB hastalarının tedavi sonuçları bir yıl daha sonra, ÇİD TB hastalarının tedavi sonuçları ise 2 yıl sonra toplanmaktadır.

Ulusal ve uluslararası raporlama bu kadar zaman almakla beraber il düzeyinde hasta raporlaması ve müdahale farklı olmaktadır. Zaten VSD-17 gibi aylık formlar ile hastaların tanı ve tedavisi için yapılan işlemler aylık olarak ayrıca takip edilmektedir

Tablo 55, 56 ve 57'de yer alan takvimlerden anlaşılacağı üzere, 2010 raporunda 2008 yılında tanı alan hastaların verileri, 2007 yılında tanı alan hastaların 12. ay tedavi sonuçları ve 2006 yılında tanı alan hastalardan ÇİD-TB olanların 24. ay tedavi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 52. 2006 Yılı ÇİD-TB Olgularının 24. Ay Tedavi Sonucu İle İlgili Bildirim Takvimi

	2006 YILI ÇİD-TB OLGULARININ 24. AY TEDAVİ SONUCU İLE İLGİLİ BİLDİRİM TAKVİMİ																											
	2006			2007			2008			2009			2010															
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	
ÇİD-TB olgularının VSD’de kayıt edilmesi																												
ÇİD-TB olgularının tetkik sonuçlarının çıkması (1)																												
ÇİD-TB olgularının tedavisi ve tedavinin 24. ay sonucunun belli olması (2)																												
Kürlerin yayma ve/veya kültür ile doğrulanması (3)																												
Tedavi sonuçlarının TUTSA formları ile yıllık olarak Daire Başkanlığına bildirilmesi																												
Verilerin kontrolü, bilgisayara girişi, analizi																												
Verilerin DSÖ’ye raporlanması																												
DSÖ ile karşılıklı kontrol, doğrulama																												
Yayın hazırlık çalışmaları																												
DSÖ Küresel Raporunun yayımlanması																												
Türkiye’de Verem Savaşı 2010 Raporunun yayımlanması																												

(1) 2006 yılı sonunda kayıt altına alınan ÇİD-TB olgularının kültür ve İDT sonuçları 2007 yılının ilk üç ayında alınmaktadır.

(2) 2006 yılı başında tedaviye alınan bir ÇİD-TB olgusunun 24. ay tedavi sonucu 2008 yılı başında, 2006 yılı sonunda tedaviye alınan bir ÇİD-TB olgusunun 24. ay tedavi sonucu 2008 yılı sonunda elde edilmiştir.

(3) 2008 yılı sonunda tedavisi tamamlanan bir ÇİD-TB olgusunun kültür sonucu 2009 yılının üçüncü ayında çıkmaktadır.

Tablo 53. 2007 Yılı Tüberküloz Olgularının 12. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi

	2007 YILI TÜBERKÜLOZ OLGULARININ 12. AY SONUÇLARININ RAPORLANMA TAKVİMİ																																										
	2006						2007						2008						2009						2010																		
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart				
TB olgularının VSD'de kayıtlı edilmesi																																											
TB olgularının teknik sonuçlarının çıkması																																											
TB olgularının tedavisi ve tedavinin 12. ay sonucunun belli olması (1)																																											
Kürlerin yayma ve/veya kültür ile doğrulanması (2)																																											
Tedavi sonuçlarının yıllık kohort bilgileri tamamlandığı zaman TUTSA formları ile Daire Başkanlığına bildirilmesi (3)																																											
Verilerin kontrolü, bilgisayara girişi, analizi																																											
Verilerin DSÖ'ye raporlanması																																											
DSÖ ile karşılıklı kontrol, doğrulama																																											
Yayın hazırlık çalışmaları																																											
DSÖ Küresel Raporunun yayımlanması																																											
Türkiye'de Verem Savaşı 2010 Raporunun yayımlanması																																											

- (1) DSÖ, tedavi sonuçlarını tedavi süresinden bağımsız olarak 12. ay sonu itibarıyla toplamaktadır. 2007 yılının başında kayıt ve tedavi altına alınan TB olgularının 12. ay sonundaki durumu 2008 yılı başında, 2007 yılının sonunda kayıt ve tedavi altına alınan TB olgularının tedavi başlangıcından 12 ay sonraki durumu ise 2008 yılı sonunda değerlendirilmektedir.
- (2) TB'de en kısa tedavi süresi 6 aydır. Tedavi sonucunda küre sonucunu doğrulamak için yayma ve/veya kültür yapılmaktadır. 2008 sonunda tedavisini tamamlayan olguların kültür sonucunun çıkması 2009 yılı ilk üç ayına sarkmaktadır.
- (3) 1 Ocak 2007-31 Aralık 2007 tarihi arasında VSD'lerde kayıt altına alınan TB olgularının tedavi sonuçları bir kohort olarak kabul edilmekte ve veriler kohorta ait tüm veriler toplandığında toplu olarak TUTSA formları ile Daire Başkanlığına iletilmektedir.

Tablo 54. 2008 Yılında Tüberküloz Tanısı Almış Olguların Raporlanma Takvimi

	2008 YILINDA TÜBERKÜLOZ TANISI ALMIŞ HASTALARIN RAPORLANMA TAKVİMİ																																																			
	2006												2007												2008												2009												2010			
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	
TB olgularının VSD’de kaydı																																																				
TB olgularının müracaat tarihi itibarıyla İsteklik sonuçlarının çıkması (1)																																																				
Verilerin TUTSA formları ile Daire Başkanlığına yıllık olarak raporlanması (2)																																																				
Verilerin kontrolü, bilgisayara girişi, analizi																																																				
Verilerin DSÖ’ye raporlanması																																																				
DSÖ ile karşılıklı kontrol, doğrulama																																																				
Yayın hazırlık çalışmaları																																																				
DSÖ Küresel Raporunun yayımlanması																																																				
Türkiye’de Verem Savaşı 2010 Raporunun yayımlanması																																																				

(1) 2008 yılının son günlerinde kayıt altına alınan hastanın kültür ve İDT sonuçlarının çıkması 2009 yılının ilk üç ayına sarkmaktadır.

2) 1 Ocak 2008-31 Aralık 2008 tarihinde VSD’lerde kayıt altına alınan TB olguları bir kohort olarak kabul edilmiştir. Kohorta ait tüm verilerin VSD’de kaydı tamamlandıktan sonra yıllık olarak TUTSA formları ile Daire Başkanlığına iletilmektedir.

EK 2.

TANIMLAR ve VERİ STANDARTLARI

VSDB tarafından 2005 yılında surveyans sistemi gözden geçirilmiş ve veri alanları için DSÖ-EuroTB tanımları kullanılmaya başlanmıştır. Bu tanımlar aşağıda verilmiştir.

OLGU TANIMLARI

Yeni Olgu: Daha önce hiç TB tedavisi görmemiş ya da bir aydan daha az tedavi almış TB olgusudur.

Nüks Olgu: Daha önce tüberküloz tanısı konularak tedavisini başarıyla tamamlamış olan hastada yeniden tüberküloz tanısı konulursa, yani balgamda basil pozitifliği saptanırsa nüks kabul edilir. Yaymasında ARB negatif ise ve klinik ve radyolojik bulguları ile tüberküloz düşünülüyorsa ayırıcı tanı olanakları olan bir üst merkeze gönderilir; burada bakteriyolojik olarak negatif olduğu halde, TB tanısı klinik ve radyolojik olarak konulabilir.

Tedaviyi Terkten Dönen Olgu: Tedaviye iki ay ya da daha uzun süre ara verdikten (tedaviyi terk) sonra yeniden yayma pozitif olarak başvuran hastalardır (bazen, yayma negatif fakat, klinik ve radyolojik değerlendirme ile aktif TB olabilir).

Tedavi Başarısızlığından Gelen Olgu: Yeni tanı konulmuş ve tedavinin başlangıcından beş ay ya da daha sonra alınan balgam örneklerinde yayma ya da kültür ile basil gösterilen hastadır.

Nakil Gelen Olgu: Başka bir dispanserde kayda alınıp tedavisi başlandıktan sonra, kayıtları ile birlikte devralınan hastadır.

Kronik Olgu: Nüks, tedaviyi terk ya da tedavi başarısızlığı nedeniyle uygulanan yeniden tedavi rejiminin sonunda hala basil pozitif olan hastalardır.

HASTALIĞIN YERİ

Hastalığın yeri akciğerde, akciğer dışında ve hem akciğer hem de akciğer dışı tutulum birlikte olabilir.

Akciğer TB: Akciğer parankiminde, larinks veya trakea-bronş yolunda bir tutulum olmasıdır. Miliyer tutulum hem akciğer, hem de akciğer dışı TB olarak kabul edilir.

Akciğer Dışı TB: Akciğer TB olarak tanımlananlar dışındaki organlarda tutulum olmasıdır. Akciğer dışı tüberkülozu olanlar aşağıdaki sınıflamaya göre gruplandırılmaktadır:

- Plevra
- İntratorasik lenfadenit
- Ekstratorasik lenfadenit
- Vertebra
- Vertebra dışı kemik/eklem
- Menenjit
- Menenjit dışı merkezi sinir sistemi
- Genitoüriner
- Gastrointestinal, periton
- Miliyer
- Diğer

Akciğer + Akciğer Dışı TB: Akciğer TB ve akciğer dışı TB'nin birlikte görüldüğü olgulardır. Bu grup hastalar DSÖ'ye akciğer TB olarak bildirilmektedir.

YAYMA SONUCUNA GÖRE TB OLGULARI

Tanıdaki balgam yayması sonucuna göre akciğer tutulumu olan olgular ikiye ayrılır:

Yayma Pozitif TB Olgusu: (a) Tanı sırasında en az iki balgam ya da indüklenmiş balgam yaymasında aside dirençli basil (ARB) pozitifliği saptanan hastalar ya da (b) balgam ya da indüklenmiş balgamda bir kez ARB pozitif bulunan ve radyolojik bulguları akciğer tüberkülozu ile uyumlu olan ve bir hekim tarafından, tüberküloz tedavisi kararı verilen hastalar ya da (c) balgam ve indüklenmiş balgam yaymasında bir kez ARB pozitif bulunan ve bu örneğin kültürü de pozitif gelen hastalardır. Avrupa TB veri standartlarına göre aklık mide suyu (AMS), bronkoalveolar lavaj (BAL) ve diğer materyalin mikroskopi pozitifliği kayda alınmamaktadır. Kültür sonuçlarında ise bütün materyallerin sonuçları dahil edilmiştir.

Yayma Negatif TB Olgusu: (a) İki hafta ara ile balgam örnekleri alınan ve her seferinde yayma negatif olan, fakat radyolojik olarak TB ile uyumlu bulguları olan ve en az bir hafta geniş spektrumlu antibiyotik kullanılmasına rağmen klinik yanıt alınamayan ve ayırıcı tanı olanakları olan bir hastanede TB tedavisine karar verilen hastalardır. (b) Örneklerinde yayma negatif bulunan fakat kültürde üreme olan hastalardır.

Ülkemizde yayma sonuçları, pozitif, negatif, yapılmadı, yapıldı fakat sonucu yok/elde edilemedi şeklinde dört başlık altında toplanmaktadır.

UYRUK BİLGİSİ

Uyruk “doğum yeri” veya “vatandaşlık” durumuna göre belirlenebilir. Hangi durumun seçildiği veri gönderildiği sırada CISID formunda belirtilmektedir. Uyruk bilgisi 2005 yılında “vatandaşlık durumu” olarak tanımlandı. Aslen yabancı uyruklu TB olgularının evlilik bağı gibi nedenlerle birkaç yıldır TC vatandaşlığına geçtiklerinin ve yurt dışı bağlantılarının devam ettiğinin tespit edilmesi üzerine, riskin belirlenmesi amacıyla 2006 ve sonrasında “doğduğu ülke” olarak tanımlanmıştır.

TEDAVİ SONUCU TANIMLARI

Kür: Başlangıçta balgam yayması pozitif hastada, birisi tedavinin idame döneminde diğeri tedavinin tamamlandığı sırada olmak üzere en az iki kez mikroskopiyle balgam negatifliğinin gösterilmesidir.

Tedaviyi Tamamlama: Başlangıçta yayma pozitif ya da negatif olsun, tüberküloz tedavisi sonunda balgam incelemesi yapılmadığı halde, klinik ve radyolojik bulguları ile başarılı kabul edilerek tedavinin sonlandırılmasıdır. Akciğer dışı TB (AD-TB) olgularında tedavi sonucu başarılı ise bu gruba eklenir.

Tedavi Başarısı: kür ve tedavi tamamlamanın toplamıdır.

Tedaviyi Terk: Tedavisi sırasında bir hastanın iki ay ya da daha uzun süre ile ilaçlarını almamasıdır.

Tedavi Başarısızlığı: Tedavisinin 5 ya da 6. ayında hastanın balgam yayma pozitifliğinin saptanmasıdır. Pozitiflik tedavi süresince devam edebilir ya da negatifleşip yeniden pozitifleşebilir.

Ölüm: Tedavi sırasında bir tüberküloz hastasının ölmesidir. Hasta, tüberkülozdan ya da tüberküloz dışı bir nedenle ölmüş olabilir.

Nakil Giden: Hastanın başka bir dispanser bölgesine gitmesi nedeniyle tedavi sonuçlarının bilinmemesi durumudur. Bu grup hastaların tedavi sonuçlarını nakil gittiği dispanser bildirmektedir.

Türkiye genelinde, bütün nakil giden hastaların tedavi sonuçları nakil gittiği dispanserden öğrenilince, sonuçta hiç nakil giden olmaması gerekir. Pratikte ise, bazı “nakil giden” tanımı ile belli bir dispanserden ayrılan hasta başka dispansere kaydedilmediği için, yani gerçek bir nakil işlemi gerçekleşmediği için, tedavi sonucu da hiçbir dispanserde görünmediği için “tedaviyi terk” kabul edilmiştir. 2006 hastaları için nakil giden olarak belirtilen hastalar, yurt dışına nakil gidenlerdir.

Tedavisi Devam Eden: Tedavinin başlangıcından 12 ay sonra tedavi sonuçlarının belirlendiği tarihte tedavisi hala sürenleri belirtir.

Tedavi Sonucu Bilinmeyen: Bu grup hastaların tedavisinin sonucu dispanser tarafından bilinmemektedir.

TB Değil: Tedavi başlangıcında TB olarak kayda alınmış fakat daha sonra TB olmadığı kesinleşmiş olgulardır.

BAKTERİYOLOJİ İLE İLGİLİ İFADELER

Mikroskopi veya Yayma: Hastanın balgamının ya da başka incelenecek örneğinin bir lama yayılarak mikroskopi ile değerlendirilmesini anlatır. Pozitif, basilin gösterilmesidir. Negatif ise basilin görülmemesidir.

Aside Dirençli Basil (ARB): TB basili, ısıtılarak özel boya ile boyandığında, asit ile bu boyayı vermediğinden, mikroskopta farklı renkte görülür, buna ARB denilir.

Kültür: Balgam ya da başka bir örnek materyal mikroskopta incelenirken TB basilinin çoğalması için özel hazırlanmış besiyerine ekilir. Bu besiyerinde 15 gün ile 45 gün arasında basil üreyerek çoğalır. Üreme var ise kültür pozitif, üreme yok ise kültür negatif denilir.

İlaç Duyarlılık Testi (İDT): İlaçlı hazırlanmış besiyerine ekilen basil eğer burada çoğalıyorsa o ilaca dirençlidir. Eğer, ilaçsız besiyerinde üreme olurken, ilaçlı besiyerinde üreme olmaz ise, ilaç etkilidir, yani basil o ilaca duyarlıdır.

Çok İlaç Dirençli Tüberküloz (ÇİD-TB): TB basilinin izoniyazid ve rifampisine birlikte direncinin olduğunu belirtir.

Yaygın İlaç Dirençli Tüberküloz (YİD-TB): ÇİD-TB hastasında bir kinolona ve bir de parenteral ilaca (amikasin, kapreomisin ya da kanamisin) direnç olması durumudur.

6

KAYNAKLAR

KAYNAKLAR

1. The Global Plan to Stop TB 2006-2015, Actions for Life, StopTB Partnership, WHO, 2006.
2. International Standards for Tuberculosis Care (ISTC), www.who.int
3. The Patients’ Charter for Tuberculosis Care, www.stoptb.org
4. WHO, Standard Procedures Manual, Scientific Publication, No 418.
5. Global Tuberculosis Control 2009: Epidemiology, strategy, financing, World Health Organization (WHO/HTM/TB/2009.411).
6. Global Tuberculosis Control: A short update to the 2009 report, World Health Organization (WHO/HTM/ TB/ 2009.426).
7. Gümürlü F, Özkara Ş, Özkan S, Baykal F, Güllü Ü. Türkiye’de Verem Savaşı, 2007 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara 2007.
8. Gümürlü F, Özkara Ş, Özkan S, Baykal F, Güllü Ü. Türkiye’de Verem Savaşı, 2008 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara 2008.
9. Bozkurt H, Türkkani MH, Musaonbaşıoğlu S, Güllü Ü, Baykal F, Hasanođlu C, Özkara Ş. Türkiye’de Verem Savaşı 2009 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara 2009.
10. Verem Savaşı Dispanserleri Kayıt ve Raporlama Sistemi, Form Örnekleri ve Doldurma Kılavuzu, Sağlık Bakanlığı, 2007, s 28.
11. Özkara Ş, Aktaş Z, Özkan S, Ecevit H. Türkiye’de Tüberkülozun Kontrolü için Başvuru Kitabı. Sağlık Bakanlığı, Ankara 2003.
12. Definitions for the WHO/EuroTB Joint Tuberculosis Data Collection, 2007, EuroTB, www.eurotb.org
13. www.tuik.gov.tr

İletişim Bilgileri:

**T. C. Sağlık Bakanlığı
Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı**

İlkiz Sokak, No: 4/5
Tel: 03122312185, 03122313856, 03122314425

Faks: 03122313716

Sıhhiye/ANKARA